

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему “Облік і аудит амортизації основних засобів суб’єктів господарювання”

Виконала: студентка групи ОО(ст)-21
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Обідняк Надія Романівна
Керівник: Гнатюк Т.М.
Рецензент: Мигович Т.М.

Івано-Франківськ
2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	
1.1. Економічна сутність основних засобів та роль амортизації у їх відтворенні.....	7
1.2. Концептуальні підходи до нарахування амортизації в бухгалтерському обліку.....	16
1.3. Нормативна регламентація процесу амортизації основних засобів в обліку та фінансовій звітності.....	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РЕЗУЛЬТАТІВ АМОРТИЗАЦІЇ ТА НАРАХУВАННЯ ЗНОСУ	
2.1. Первинна реєстрація основних засобів та процесу нарахування зносу.....	28
2.2. Синтетичний і аналітичний облік основних засобів та амортизації на підприємстві КП “Комунгосп”.....	32
2.3. Організація та методика внутрішнього аудиту основних засобів в контексті контролю їх наявності, використання та амортизації.....	40
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
3.1. Способи амортизації основних засобів та ефективність управління грошовими потоками підприємства.....	48
3.2. Удосконалення системи внутрішнього аудиту, як механізм підвищення ефективності управління основними засобами	54
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ринкові трансформаційні процеси в економіці України вимагають принципового прийняття нових методів управління активами. Зміни в організаційних формах, виробничих відносинах та взаємозв'язку між секторами економіки призводять до необхідності адаптації управлінських підходів та методів. Ці зміни впливають на склад і структуру робочого обладнання. Оскільки основні засоби є одним з важливих джерел відтворення виробничих потужностей, амортизаційні відрахування стають важливою складовою економічної стратегії. Амортизація основних засобів є важливою складовою бухгалтерського (фінансового та управлінського) обліку підприємства та має за мету відображення вартісної величини зносу в період корисного терміну використання. Амортизація є важливим інструментом фінансового управління, який допомагає компаніям ефективно використовувати свої ресурси, забезпечувати точність фінансової звітності і досягати довгострокової стійкості та конкурентоспроможності.

Серед основних аспектів, що лежать в сфері інтересів різних дослідників є достовірне відображення вартості активів, раціональне їх використання, умови досягнення довгострокової стійкості та ефективного фінансового планування. Значний внесок у розробку теоретичних і методологічних підходів до вирішення означених питань амортизації зробили сучасні українські вчені З. Борисенко, О. Бородкін, Ф. Бутинець [30], М. Василюк [41], Н. Виговська, С. Голов, Г. Кірейцев, В. Орлова [55], Ю. Осадчий, З. Задорожний [43, 69], П. Саблук, А. Фукс, П. Хомин, М. Чумаченко, В. Швець та ін. Незважаючи на значний доробок вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері обліку і контролю процесу амортизації основних засобів, окремі питання, все ще потребують глибоких досліджень, як на теоретичному рівні, так і у прикладному вимірі.

Зокрема, питання застосування методів амортизації основних засобів в обліковій практиці для формування інформаційного ресурсу управління прибутком. Також, окремі аспекти удосконалення первинного і аналітичного

обліку основних засобів на комунальному підприємстві, разом з удосконаленням системи внутрішнього аудиту як механізму підвищення ефективності управління активами потребують детального дослідження та є надзвичайно актуальними на сучасному етапі розвитку економіки територіальних громад в Україні [33].

Об'єкт дослідження є процес обліку і аудиту амортизації основних засобів підприємств комунальної сфери.

Предметом дослідження: методи, процедури, інструменти та практика бухгалтерського обліку і аудиту, що використовуються підприємствами в процесі амортизації їх основних засобів.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження процесів обліку та аудиту амортизації основних засобів суб'єктів господарювання задля виявлення тенденцій, оцінки ефективності та розробки рекомендацій щодо вдосконалення цих процесів.

Для досягнення поставленої мети означено та вирішено наступні завдання:

- проведено критичний аналіз літературних джерел, які розкривають теоретичні основи та економічну сутність основних засобів, що дозволило визначити роль амортизації у їх відтворенні;

- досліджено концептуальні підходи сформовані в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених до нарахування амортизації в бухгалтерському обліку, що забезпечує подальшу теоретичну основу для досягнення мети даного дослідження;

- дано прикладну оцінку рівня нормативної регламентації процесу амортизації основних засобів в обліку та фінансовій звітності, що підтверджує визначальну позицію предмету. Дослідження в системі бухгалтерського обліку і контролю комунальних підприємств;

- охарактеризована первинна реєстрація основних засобів та процесу нарахування зносу- синтетичний і аналітичний облік основних засобів та амортизації на підприємстві КП “Комунгосп”

- досліджено організацію та методику внутрішнього аудиту основних засобів в контексті контролю їх наявності, використання та амортизації

- проаналізовано зарубіжний досвід застосування методів амортизації основних засобів та оцінка їх впливу на прибуток

- надані напрями вдосконалення первинного і аналітичного обліку основних засобів на КП “Комунгосп”

- надані напрями удосконалення системи внутрішнього аудиту, як механізм підвищення ефективності управління основними засобами на КП “Комунгосп”

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, де розглядаються питання обліку і відображення у звітності господарських фактів накопичення і використання зносу основних засобів, що амортизуються. У процесі дослідження використані національні та міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФО), інші законодавчі акти України з бухгалтерського обліку та аудиту.

В процесі дослідження застосовувалися такі методи, як аналіз і синтез, що дозволило розібрати складну проблемну категорію, таку як знос та амортизація на складові частини, а потім об’єднати їх в цілісну методику обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством, групування та класифікація, використана для систематизації складових об’єктів обліку основних засобів та їх амортизації, що дозволило впорядкувати дані дослідження розділяючи їх на категорії та групи [30].

Формалізація (передбачає встановлення легко зрозумілих правил, стандартів та процедур для дослідження).

Індукція, дедукція (дозволяють виводити загальні принципи або висновки з конкретних спостережень або фактів , а також застосовувати ці загальні принципи до конкретних ситуацій).

Абстрактно-логічні методи дослідження (дозволяє нам розглядати проблему узагальнено та логічно, використовуючи абстрактні концепції та логічні механізми).

Застосування цих методів дозволяє здійснити детальне та комплексне дослідження з питань обліку та аудиту амортизації, ретельно проаналізувати всі аспекти та зробити обґрунтовані висновки.

Структура та обсяг бакалаврської роботи. Бакалаврська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи викладено на 63 сторінках друкованого тексту, що включає 6 таблиць, розміщених на 6 сторінках, 4 рисунки – на 4 сторінках. Список використаних джерел налічує 73 найменувань на 7 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічна сутність основних засобів та роль амортизації у їх відтворенні

Облік засобів праці зазвичай здійснюється шляхом фіксації матеріальних засобів, які використовуються для здійснення виробничих, комерційних або індивідуальних операцій. Кожен засіб праці має свою назву та технічні характеристики, які визначаються відповідними документами, такими як паспорти тощо. Ці дані використовуються як основа для обліку та контролю за використанням та ефективністю засобів праці [56].

Організація обліку засобів праці ґрунтується на їх класифікації з фінансових та економіко-правових позицій. Цей процес включає групування засобів праці залежно від їх фінансової вартості, економічної ролі та правового статусу. Таке поділ допомагає створити систематизовану структуру даних про засоби праці, сприяє ефективному управлінню ними та забезпечує відповідність з законодавством [34].

Фінансова класифікація відображає вартість засобів праці та включає групування їх за цінovими категоріями. Це допомагає контролювати витрати, пов'язані з їх придбанням, утриманням та експлуатацією, і виробляти фінансові стратегії для оптимізації витрат та ефективного використання ресурсів. Економіко-правова класифікація враховує економічну функцію та правовий статус засобів праці. Вона визначає роль цих засобів у виробничому процесі, їх вплив на економічну діяльність підприємства та співвідношення з відповідним законодавством. Така класифікація допомагає забезпечити дотримання правових норм щодо придбання, експлуатації та вибуття засобів праці, а також аналізувати їх вплив на економічну діяльність підприємства [36].

Усі ці аспекти [40] фінансової та економіко-правової класифікації взаємодіють, формуючи основу для організації обліку засобів праці. Цей процес

допомагає підприємствам ефективно управляти своїми ресурсами, мінімізувати витрати та дотримуватися вимог законодавства.

Засоби праці класифікуються на дві великі групи відповідно до двох основних критеріїв: ліміту ціни (межі суттєвості) та строку використання відносно операційного періоду. Цей поділ визначається на підставі організаційної політики підприємства.

Перша група, що включає малоцінні та дорогоцінні засоби праці, спирається на ліміт ціни, який встановлюється відповідно до історичної собівартості придбання, і визначає, чи вони є оборотними чи необоротними. Друга група, яка охоплює швидкозношувані та довгозношувані засоби праці, базується на строку використання, який відображає тривалість їхнього використання в операційному циклі.

Згідно з вищевказаним, можна виділити чотири основні категорії для організації обліку засобів праці на підприємстві:

- Малоцінні швидкозношувані засоби праці, які характеризуються невеликою вартістю та коротким строком використання, і, відповідно, вважаються оборотними активами.

- Малоцінні довгозношувані засоби праці, які мають невелику вартість, але тривалий строк використання, і, отже, класифікуються як необоротні активи.

- Дорогоцінні швидкозношувані засоби праці, що характеризуються високою вартістю та коротким строком використання, і, отже, також вважаються оборотними активами.

- Дорогоцінні довгозношувані засоби праці, які мають високу вартість та тривалий строк використання, і, відповідно, класифікуються як необоротні активи (Рис. 1.1).

Відповідно до вищевикладеного, останню групу засобів праці в літературі часто називають "Основні засоби" [4], що є неправильним з економічного погляду.

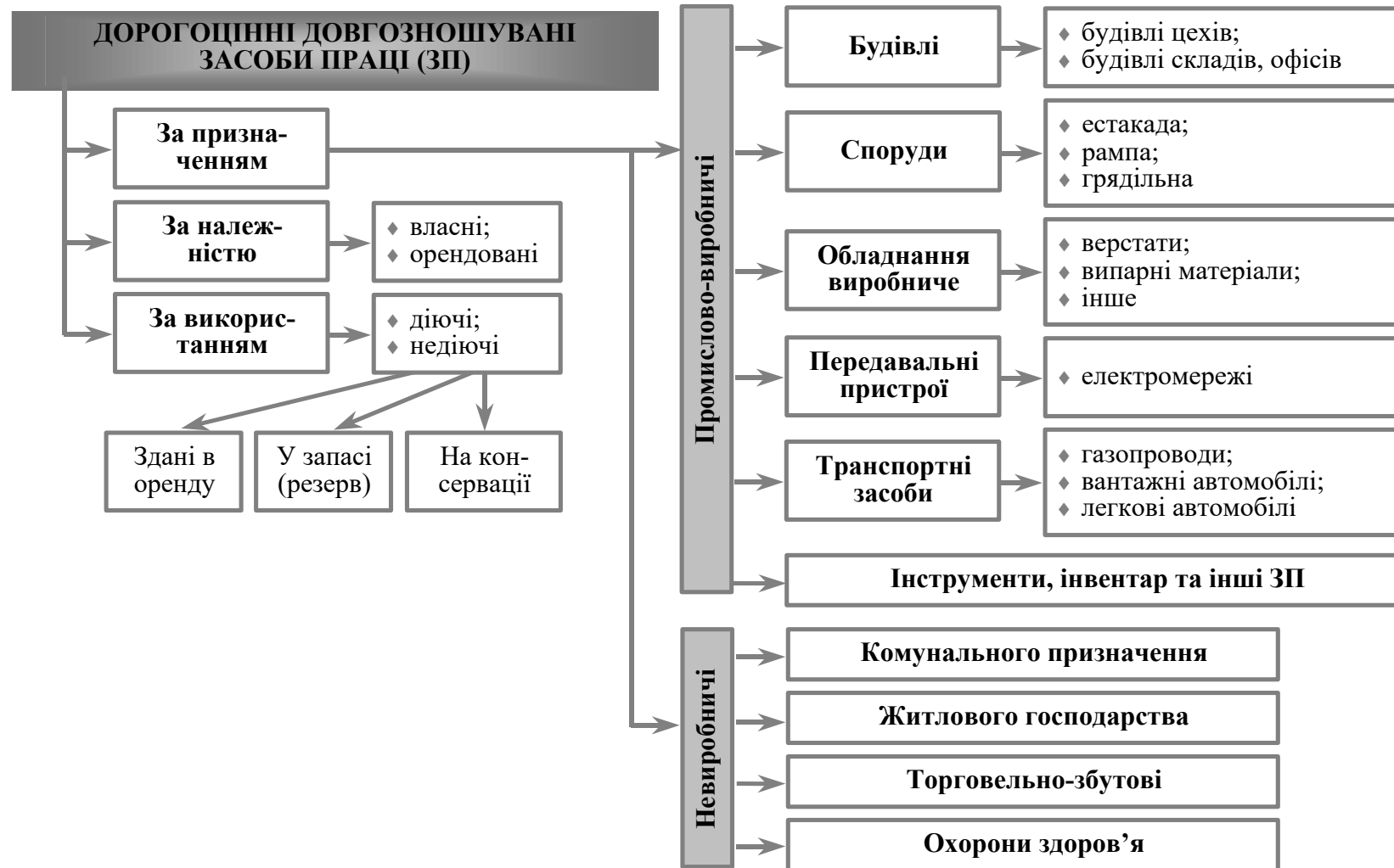

Рис. 1.1. Дорогоцінні довгозношувані засоби праці високої вартості та тривалого терміну експлуатації.

Це пояснюється тим, що термін "основні засоби" не відображає всіх аспектів класифікації засобів праці, оскільки вони можуть бути як довгозношувані, так і швидкозношувані.

Термін "основні засоби" може викликати непорозуміння щодо призначення та характеристик засобів праці, а також ускладнює їхню економічну класифікацію. Наприклад, засоби праці, які можуть бути швидкозношувані, також можуть бути включені до цієї категорії, хоча вони не є основними у строго економічному розумінні.

З цього приводу важливо використовувати більш точні та адекватні терміни для класифікації засобів праці, що відображають їхню реальну природу та економічне значення. Наприклад, розділення на оборотні та необоротні засоби праці відображає їхню вартість, термін використання та ефективність у виробничих процесах, що сприяє кращому розумінню та управлінню цими ресурсами. В рамках організаційного управління підприємствами подальший розподіл засобів праці всередині економіко-правових та фінансових категорій на різні підгрупи визначається за допомогою різних нормативних актів, таких як законодавчі акти, положення (стандарти), плани рахунків та інші. Цей процес виконується враховуючи особливості та умови конкретного підприємства.

Поділ засобів праці на підгрупи може базуватися на різних критеріях, таких як технічні параметри, функціональні характеристики, умови використання та експлуатації, а також вимоги юридичних нормативів і стандартів. Цей підхід до класифікації засобів праці сприяє більш детальному аналізу та контролю їхнього використання, а також забезпечує відповідність законодавчим вимогам у сфері обліку та управління цими ресурсами.

Порівнюючи визначення основних засобів за НП(С)БО 7 [4] та Податковим кодексом України, можна виділити як спільні, так і відмінні аспекти. Спільне визначення полягає в тому, що обидва документи розглядають основні засоби як матеріальні активи, які призначені для використання у господарській діяльності. Вони підкреслюють значення вартості та строку

служби цих активів, а також враховують їхнє використання у виробництві, постачанні товарів та наданні послуг. Однак відмінності знаходяться в деяких деталях. Наприклад, НП(С)БО 7 додатково вказує на можливість здавання в оренду основних засобів та їхнє використання для адміністративних і соціально-культурних функцій. Також, НП(С)БО 7 враховує очікуваний строк корисного використання, який перевищує один рік або операційний цикл[4].

З іншого боку, Податковий кодекс України більш акцентує на фінансових та оподатковуваних аспектах, вказуючи на вартість, яка перевищує певну суму (20000 гривень) і потребує поступового зменшення у зв'язку з фізичним або моральним зносом [3].

Отже, визначення основних засобів в обох документах має спільний акцент на їхньому використанні у господарській діяльності та значенні вартості та строку служби. Однак, різні нюанси в окремих аспектах вказують на те, що обидва документи враховують різні вимоги та особливості в контексті фінансового обліку та оподаткування. Але, є одна важлива характеристична властивість основних засобів, що однаково не згадується у визначеннях основних засобів за НП(С)БО 7 та Податковим кодексом України – поступове перенесення вартості їх придбання на результати діяльності підприємства. Суть цього процесу полягає у необхідності врахування усіх витрат, пов'язаних з придбанням чи створенням основних засобів, які здійснюються у різні періоди часу. Відтак, для точного визначення собівартості виробництва та формування прибутку важливо враховувати цю динаміку.

Поступове перенесення вартості на результати діяльності є ключовим аспектом фінансового обліку, оскільки витрати на придбання та експлуатацію основних засобів розподіляються у продовж тривалого періоди часу.

Такий процес називають амортизацією, що є правилом, яке пояснює як переносити вартість основних засобів на продукцію підприємства. Амортизація це своєрідний алгоритм, процес перенесення вартості основних засобів на продукцію підприємства шляхом залучення витрат на їх придбання та експлуатацію. Це не відображає фізичного зносу, але скоріше відображає

фінансову стратегію підприємства щодо раціонального розподілу витрат. Амортизація допомагає забезпечити відповідність між витратами на основні засоби та їх впливом на виробництво, враховуючи тривалість їхнього використання та залишкову вартість.

Фізичний знос, з іншого боку, залежить від інтенсивності експлуатації об'єктів основних засобів, методів обслуговування та умов експлуатації. Цей фактор не пов'язаний безпосередньо з амортизацією, але він впливає на фізичний стан основних засобів та їхню ефективність.

Отже, амортизація та фізичний знос – це дві різні концепції, проте обидва вони мають важливе значення для правильного управління фінансовими ресурсами та матеріальними активами підприємства.

За останні роки економіка України функціонувала в надскладних умовах – пандемія Covid-19, падіння ВВП, зростання інфляційних процесів, на сьогоднішній день - військова агресія російської федерації, яка призвела до катастрофічних наслідків, та, як людських втрат, так і масштабних фінансово-економічних збитків. Все це вимагає від уряду термінових дій для розроблення стратегічних планів відновлення та поживлення господарського життя.

Зміна економічних умов вимагає перегляду системи амортизації з урахуванням фінансово-економічного контексту формування та реалізації амортизаційної політики підприємства. Гнучкість цієї політики визначається глобальними економічними факторами, які впливають на відновлення та зростання економіки в умовах кризи, спаду виробництва та інфляції. Недостатня розробка цілеспрямованої амортизаційної політики та відсутність концепції ефективного накопичення та використання фінансових ресурсів можуть призвести до непрацездатності цієї системи. Наприклад, якщо амортизація розглядається як другорядна задача у питанні оновлення фінансових ресурсів, це може призвести до неефективного використання основних засобів та втрати конкурентоспроможності підприємства [42].

З цього приводу важливо розробити систему амортизації, яка б відповідала поточним економічним умовам та сприяла ефективному

використанню фінансових ресурсів. Це може включати в себе розробку стратегічних планів відновлення та розвитку, управління ризиками, а також постійний моніторинг та аналіз фінансових показників для прийняття обґрунтованих рішень. Такий підхід дозволить підприємствам ефективно пристосовуватися до змін у економічному середовищі та забезпечувати їхню стійкість та конкурентоспроможність.

На сьогоднішній день, питаннями амортизаційної політики бути зацікавлені вітчизняні вчені, такі як: В. Андрійчук, Н. Виговська, О. Галушко, С. Голов, Ф. Бутинця, Г. Кірейцева, М. Косова, Л. Мельничук, І. Тарасова, А. Фукса та інші. Їхніми роботами було окреслено основні засади здійснення амортизаційної політики та основні аспекти її розвитку. Проте проблематика питання економічної сутності та ролі амортизаційної політики потребує подальших досліджень.

Основні засоби піддаються зносу в процесі експлуатації через вплив різних факторів, таких як час, сили природи, інтенсивність використання та інші. Усі основні засоби піддаються фізичному та моральному зносу, окрім землі.

Основні засоби є невід'ємною частиною виробничого процесу будь-якого підприємства, і їх раціональне використання є ключовим чинником для покращення техніко-економічних показників діяльності підприємства. Перехід України на міжнародні стандарти обліку та звітності створив певні непорозуміння щодо сутності амортизації основних засобів та методів її нарахування. Фахівці відзначають важливість застосування єдиної методології при відображенні амортизації активів. Це допомагає уникнути розбіжностей і сприятиме створенню єдиної системи обліку та звітності, яка б була зрозумілою та прийнятною для всіх зацікавлених сторін.

Амортизація (лат. *amortisatio* – погашення або *amortization* – сплата боргів) – процес поступового перенесення вартості основних фондів на новостворену продукцію в міру їх зношування і використання цієї вартості для простого або розширеного відтворення зношених засобів праці [6].

Прийняття Податкового кодексу України від 2010 року №2755-VI відзначається значними змінами у системі нарахування амортизації для підприємств [3]. Однією з ключових змін є перехід від неекономічного (фіскального) методу нарахування амортизації до системи, де суб'єкти господарювання мають вибір між економічними методами. Ця зміна мала важливі наслідки як для підприємств, так і для фіскальної політики держави.

Перш за все адаптивна система надає підприємствам більшу гнучкість у виборі методу нарахування амортизації, що враховує особливості їхньої діяльності та потреби в оптимізації податкового навантаження. Вибір оптимального методу може допомогти підприємствам ефективніше використовувати свої ресурси та зменшити фінансові витрати на оподаткування [39].

З іншого боку, важливо враховувати, що зміна системи нарахування амортизації призвела до зміни фінансових показників підприємств і відвищила інформативність порівняльного аналізу їхньої фінансової стійкості та ефективності діяльності. Це покращило можливості оцінки фінансового стану підприємств з боку інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

Таким чином, перехід до нової системи нарахування амортизації має потенціал для поліпшення фінансового управління підприємствами, а його вплив на фінансові звіти та загальну оцінку їхньої діяльності потребує тривалих аналітичних досліджень та ретельного моніторингу. Слід відмітити, що господарюючий суб'єкт зацікавлений змінити старий основний засіб на новий лише в тому випадку, якщо вартість останньої на одиницю корисного ефекту нижче. Тільки в таких умовах застосування технічних нововведень може принести користь підприємцю та суспільству.

Як зазначалось вище, амортизація відображає процес перенесення вартості основних засобів на виготовлену продукцію, що виробляється підприємством. Це здійснюється шляхом включення частини вартості основних засобів у вартість виробленої продукції, яка продається. В результаті цього процесу спостерігається динаміка перетікання необоротних активів в

операційну діяльність. Можна навіть припустити, що створюється певні забезпечення чи певний “грошовий фонд”. Хоча це словосполучення максимально далеке від істини, воно є найпростішою налогією, яка пояснює надзвичайно складний в плані економічного трактування процес амортизації.

Так, саме економічна інтерпретація є дискусійною. Оскільки облікова складова амортизації є зрозумілою – реєстрація зміни у обсязі “грошового фонду”, який накопичується з амортизаційних відрахувань. Призначення, таких забезпечень не є питанням обліку. Це є питання управління економічними ресурсами компанії та їх доступності для використання. Чи можемо використовувати “грошовий фонд” для заміни зношених основних засобів чи ні мало хвилює бухгалтера і дуже сильно хвилює менеджмент. Адже це допомагає підприємствам забезпечувати безперебійну роботу та підтримувати відповідний рівень основних засобів у процесі виробництва [60].

Отже, амортизація є важливим елементом фінансового управління підприємством, оскільки вона допомагає забезпечити раціональне використання ресурсів та підтримувати фінансову стабільність. До того ж, амортизація може бути використана як інструмент стимулювання попиту на ті чи інші основні засоби шляхом встановлення відповідних норм амортизації. Наприклад, якщо підприємство може отримати значні амортизаційні відрахування за короткий період часу, воно може бути більш зацікавлене у придбанні нового обладнання чи технологій, що дозволить підвищити ефективність виробництва або знизити витрати. З іншого боку, низькі норми амортизації можуть збільшувати вартість придбання нових основних засобів у порівнянні з витратами на їх експлуатацію, що може загальмувати попит на них [48].

Таким чином, рівень норм амортизації може впливати на рівень інвестицій у нові основні засоби та в цілому на розвиток виробництва і економіки.

Амортизаційна політика є важливим інструментом впливу на економічні процеси в країні, що виступає складовою частиною економічної політики

держави та ключовим фактором управління економікою. Вона відіграє значну роль у стимулюванні ділової активності суб'єктів господарювання. Амортизація є ефективним інструментом, який сприяє оптимізації фінансових потоків, спрямовуючи амортизаційні відрахування на інвестиції в основний капітал.

Завдяки амортизаційній політиці можливо забезпечити відновлення фінансових ресурсів таким чином, щоб вони спрямовувалися на придбання нового виробничого обладнання та сучасних інновацій. Це сприяє підтримці конкурентоспроможності підприємств та стимулює їхній розвиток. Амортизаційна політика дозволяє зберігати та покращувати технічний потенціал підприємств, що сприяє розвитку виробництва та підвищенню його ефективності. Таким чином, амортизація виступає як інструмент, що сприяє стимулюванню інвестицій та розвитку економіки країни.

Амортизація є процесом фінансового регулювання, за допомогою якого вартість основних засобів зменшується протягом їх корисного терміну використання. Цей процес є важливим аспектом фінансового управління для суб'єктів господарювання, оскільки він дозволяє враховувати амортизаційні відрахування у фінансових звітах та розрахунках.

За допомогою процесу амортизації підприємства можуть розподілити витрати на основні засоби протягом їх корисного терміну використання, замість того, щоб залучати велику суму вартості цих засобів в один рік. Це дозволяє більш точно відображати реальну вартість виробництва та підтримувати стабільність фінансових показників протягом декількох років. По суті, це частина доходів, яка зарезервована для інвестиційних цілей. Оскільки амортизаційні відрахування з основних засобів зараховуються до витрат підприємства, то таким чином зменшується обліковий прибуток. Це, в свою чергу, призводить до зменшення обсягу оподаткування [39], оскільки оподатковується не весь прибуток, а лише різниця між виручкою та сукупними витратами, у тому числі і амортизаційними відрахуваннями.

1.2. Концептуальні підходи до нарахування амортизації в бухгалтерському обліку

В зарубіжній теорії обліку існує низка концепцій амортизації, які поділяють на дві групи: операційні та фінансові. Операційні концепції базуються на фізичному зносі активів та спираються на їхню фактичну експлуатацію, в той час як фінансові концепції орієнтовані на фінансові аспекти, такі як амортизаційні відрахування у фінансових звітах.

Ці концепції в різні роки мали істотний вплив на методологію бухгалтерського обліку у різних країнах, включаючи Україну. У зв'язку з цим виникла необхідність розглянути вплив цих концепцій на визначення шляхів ефективного контролю інвестиційної діяльності підприємств різних форм власності в контексті реформування бухгалтерського обліку в Україні.

Розуміння та аналіз різних концепцій амортизації дозволить визначити оптимальний підхід до контролю інвестицій та управління фінансовими ресурсами підприємств, що є важливим аспектом у контексті сучасних тенденцій у бухгалтерському обліку та фінансовому менеджменті.

Рис. 1.2. Основні концепції амортизації

Операційна концепція амортизації, часто відома як причинна або казуальна концепція (*Causal concept*), вважає, що причиною амортизації є фізичне старіння або функціональне зношення об'єктів, таких як основні засоби. Згідно з цією концепцією, в обліку необхідно відображати амортизацію як наслідок спрацювання основних засобів. Такий підхід здобув широке визнання

і мав важливе значення у визначенні легітимності витрат на амортизацію в складі загальних витрат підприємства.

Однак, хоча при визначенні строку використання об'єкта береться до уваги фізичний та моральний знос, на практиці неможливо точно виміряти суму цього зносу. Наслідки цієї концепції можна спостерігати у працях вітчизняних авторів та сучасних західних словниках, які визначають амортизаційні відрахування як рефлексію зносу основних фондів.

Концепція оцінки амортизації (*Valuation Concept*) була поширеною в ХІХ столітті і розглядала амортизацію як процес зниження вартості активів на основі оцінки їхньої теперішньої вартості майбутніх грошових потоків, ринкової ціни та інших оціночних методів. Цей підхід базувався на економічній реальності, що активи втрачають свою вартість з часом через використання, зношування або застарілість, і, таким чином, повинні бути переоцінені відповідно до їхньої поточної вартості.

Оцінка теперішньої вартості майбутніх грошових потоків передбачає визначення теперішньої вартості активу, виходячи з очікуваних майбутніх грошових потоків, які актив буде генерувати. Амортизація в такому випадку розраховується як різниця між попередньою оцінкою активу та його новою оцінкою, враховуючи зменшення вартості через час. Використання ринкової ціни передбачає оцінку активів за їхньою ринковою вартістю, що підходить для активів, які мають активний ринок, де їхня вартість може бути легко визначена на основі поточних ринкових цін [19].

В умовах принципу безперервності діяльності підприємство передбачає продовження своєї діяльності в майбутньому без наміру або необхідності ліквідації або значного скорочення масштабів своєї діяльності. Відповідно до цього принципу, оцінка активів за їхньою поточною вартістю не є необхідною, оскільки активи будуть використовуватися у звичайній господарській діяльності до кінця їхнього корисного життя.

Визначення теперішньої вартості майбутніх грошових потоків є складним і суб'єктивним процесом, який може призвести до значних розбіжностей в

оцінках. Крім того, не всі активи мають активний ринок, на якому можна визначити їхню ринкову вартість, що обмежує застосування ринкових цін як бази для амортизації. Сучасні стандарти бухгалтерського обліку, такі як МСФЗ (IFRS) та GAAP, надають перевагу систематичним та об'єктивним методам амортизації, що не залежать від оцінок ринкової вартості або теперішньої вартості майбутніх грошових потоків.

У XIX столітті концепція оцінки амортизації була популярною через свою відповідність тодішнім економічним умовам і методологіям обліку. Відсутність розвинених стандартів бухгалтерського обліку і обмеженість інформаційних технологій зумовлювали використання різних підходів до оцінки активів. Однак, з розвитком стандартів бухгалтерського обліку та необхідністю більшої об'єктивності і прозорості у фінансовій звітності, ця концепція втратила свою актуальність і практичне застосування.

Таким чином, хоча концепція оцінки амортизації мала значення в історичному контексті, сучасна бухгалтерська практика надає перевагу методам, які забезпечують більшу об'єктивність і зручність у застосуванні.

Концепція збереження капіталу (*Maintenance of Capital Concept*) акцентує увагу на збереженні економічної вартості капіталу підприємства у реальному вираженні, враховуючи вплив зміни цін та інфляції. Ця концепція передбачає коригування амортизації для точного визначення прибутку в умовах змінної економічної ситуації. В її основі лежить ідея, що підприємство повинно зберігати свій капітал, що використовується для генерування доходів, незважаючи на інфляційні процеси та зміни в ринковій вартості активів [19].

Практичне застосування цієї концепції може бути здійснене шляхом визначення амортизації як різниці між переоціненою вартістю основних засобів на кінець періоду та їхньою вартістю на початок періоду, з урахуванням будь-яких надходжень протягом цього періоду. Це означає, що амортизаційні відрахування не фіксуються на історичній вартості активів, а враховують їхню поточну ринкову вартість. Такий підхід дозволяє забезпечити адекватне

відображення амортизації у фінансовій звітності, зважаючи на зміни у вартості активів через інфляцію та інші економічні фактори.

Застосування цієї концепції є особливо важливим у періоди високої інфляції, коли історична вартість активів може значно відрізнятись від їхньої поточної ринкової вартості. Коригування амортизації за цим методом дозволяє точніше визначати реальну вартість зносу активів, що, в свою чергу, забезпечує більш реалістичне відображення фінансового стану підприємства. Це сприяє підтриманню купівельної спроможності капіталу і забезпечує більш точне вимірювання економічного прибутку.

Отже, концепція збереження капіталу є важливим інструментом у фінансовому обліку, який дозволяє підприємствам адаптуватися до змін економічних умов та забезпечувати точність у визначенні фінансових результатів. Вона підкреслює необхідність врахування інфляції та ринкових змін для збереження реальної вартості капіталу і забезпечення стабільного розвитку підприємства [60].

Концепція витрат, або ввідного ресурсу (*Input Concept*), розглядає амортизацію як інструмент для визначення чистого прибутку через розподіл вартості активів між відповідними звітними періодами. Ця концепція базується на фундаментальних принципах бухгалтерського обліку, таких як принцип періодичності та принцип відповідності витрат і доходів, які є основою як Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), так і національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Згідно з концепцією витрат, амортизація розглядається як процес систематичного і раціонального розподілу вартості активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання. Мета цього процесу полягає у тому, щоб кожен звітний період отримував свою частку витрат, пов'язаних з використанням активів, які приносять економічні вигоди протягом кількох періодів. Такий підхід забезпечує відповідність витрат доходам того періоду, в якому були отримані ці доходи, що є ключовим аспектом при визначенні чистого прибутку підприємства [10].

Розподіл вартості активів між звітними періодами здійснюється на основі передбачуваного строку корисного використання активів. Цей строк визначається з урахуванням фізичного зносу, технологічного старіння, морального старіння, а також інших економічних факторів, що можуть вплинути на тривалість використання активів. Величина амортизаційних відрахувань визначається відповідно до обраного методу амортизації, такого як прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості або метод прискореної амортизації.

Застосування концепції витрат дозволяє підприємствам точно і систематично враховувати витрати, пов'язані з використанням активів, що забезпечує точність фінансової звітності. Це також сприяє забезпеченню прозорості фінансових показників та їх порівнянності між різними звітними періодами. Крім того, такий підхід допомагає в управлінні фінансовими ресурсами підприємства, оскільки дозволяє більш точно планувати витрати та оцінювати економічну ефективність використання активів.

Концепція витрат є важливим аспектом бухгалтерського обліку, який забезпечує точне і справедливе відображення фінансових результатів діяльності підприємства через розподіл вартості активів протягом їх корисного використання. Вона підтримує принципи періодичності та відповідності витрат і доходів, що є основою для формування надійної та прозорої фінансової звітності [18].

Концепція відновлення (*Replacement Concept*) акцентує увагу на економічній меті амортизації, яка полягає у забезпеченні відновлення капітальних активів, спожитих у процесі діяльності підприємства [51]. Цей підхід розглядає амортизацію не лише як бухгалтерський процес, але й як фінансовий механізм, що забезпечує накопичення коштів для заміни зношених чи застарілих активів. Згідно з цією концепцією, амортизація повинна відображати вартість активів, необхідних для підтримки потужностей підприємства на незмінному рівні. Це означає, що підприємство повинно систематично і раціонально розподіляти витрати на амортизацію таким чином,

щоб у майбутньому мати достатні ресурси для придбання нових активів, які замінять існуючі після закінчення їх корисного строку використання.

Величина амортизації повинна визначатися виходячи з поточної вартості відновлення активів, а не їх історичної вартості. Це передбачає регулярну переоцінку активів для відображення змін у ринкових умовах та вартості капіталу. Нарахування амортизації створює резервний фонд, призначений для фінансування майбутніх витрат на заміну активів. Такий фонд забезпечує підприємство необхідними фінансовими ресурсами для оновлення своїх виробничих потужностей без додаткового залучення зовнішнього фінансування. Концепція відновлення сприяє довгостроковій економічній стабільності підприємства, оскільки дозволяє підтримувати безперервність виробничого процесу шляхом своєчасного оновлення основних засобів. Це, у свою чергу, сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з технологічним старінням та зниженням ефективності виробництва.

В умовах інфляції вартість активів, необхідних для їх заміни, може суттєво змінюватися. Концепція відновлення враховує ці зміни, дозволяючи підприємству коригувати величину амортизаційних відрахувань відповідно до поточних цін, що зменшує негативний вплив інфляції на фінансову стабільність підприємства. Застосування концепції відновлення дозволяє підприємству не лише точно відображати амортизаційні витрати, але й ефективно планувати свої фінансові потреби на майбутнє. Вона сприяє збереженню та нарощенню виробничого потенціалу підприємства, забезпечуючи його стійкість та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Концепція відновлення є важливим інструментом управління фінансовими ресурсами підприємства, який дозволяє забезпечити безперервність виробничого процесу шляхом своєчасного оновлення капітальних активів. Вона базується на принципах економічної доцільності та

враховує зміни у вартості активів, забезпечуючи тим самим фінансову стабільність і стійкість підприємства.

Щоб з'ясувати яка концепція запроваджена в практику бухгалтерського обліку основних засобів та інших оборотних активів необхідно провести критичний аналіз нормативного забезпечення обліку результатів процесу нарахування амортизації та облікової реєстрації зносу [41].

1.3. Нормативна регламентація процесу амортизації основних засобів в обліку та фінансовій звітності

Стаття 9 Господарського кодексу України передбачає, що амортизаційна політика орієнтована на створення сприятливих та рівноправних умов для суб'єктів господарювання, щоб забезпечити процес простого відтворення основних виробничих і невиробничих фондів, переважно на новій техніко-технологічній основі. Це означає, що амортизаційна політика має на меті сприяти регулярному оновленню основних засобів підприємств шляхом інвестування в сучасні технології та техніку, що дозволяє підвищити продуктивність, ефективність і конкурентоспроможність підприємств. Такий підхід забезпечує підприємствам умови для заміни зношених або застарілих активів на нові, відповідно до сучасних технічних і технологічних вимог, що сприяє загальному технічному оновленню та довгостроковій стійкості їх діяльності [1].

Це найближче до концепції відновлення (Replacement Concept). Як зазначалось вище, концепція відновлення акцентує увагу на необхідності регулярного оновлення капітальних активів для підтримки ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Вона передбачає, що амортизація повинна враховувати потребу в заміні зношених або застарілих активів новими, що відповідає сучасним технічним і технологічним стандартам. Це дозволяє підприємствам забезпечувати безперервний процес простого відтворення основних фондів на новій технічній базі.

Натомість в ст. 10 Закону України про інвестиційну діяльність Інвестиційна діяльність [2] може бути фінансована за рахунок власних фінансових ресурсів інвестора, що включає наступні складові:

Зокрема, компанії можуть використовувати власний прибуток для реінвестиції в розвиток, що дозволяє їм зберігати контроль і уникати зовнішнього фінансування. Також інвестиційні проекти можуть фінансуватися за рахунок амортизаційних відрахувань, які представляють знос основних засобів і є частиною вартості активів, які можуть бути використані для модернізації і оновлення обладнання. Крім того, компанії можуть використовувати грошові нагромадження та заощадження громадян і юридичних осіб як джерело фінансування інвестицій, що сприяє залученню додаткових ресурсів на розвиток.

Ці джерела фінансування дозволяють підприємствам здійснювати капітальні витрати на розширення виробничих потужностей, модернізацію технологічної бази, поліпшення інфраструктури та впровадження інноваційних проектів. Використання власних фінансових ресурсів для інвестицій допомагає підприємствам знизити залежність від зовнішнього фінансування і зберегти фінансову стійкість у складних економічних умовах [2].

Серед нормативних документів вищого рівня ієрархії найглибше це питання розкрито у податковому кодексі України [3]. Так, у ст.14, підпункті 14.1.3. наведено визначення амортизації, в якому вона описана в економічному контексті як процес систематичного розподілу вартості основних засобів, інших необоротних активів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації, протягом періоду їх корисного використання або експлуатації. У пункті 138.3.1 наголошено на тому, що на період консервації основних засобів – амортизація не нараховується.

Обмеження мінімального строку корисного використання основних засобів та нематеріальних активів спрямоване на забезпечення відповідності бухгалтерського обліку реальному стану активів підприємства. Це обмеження гарантує, що амортизаційні відрахування адекватно відображають знос та

зменшення вартості активів протягом їх експлуатації, що допомагає забезпечити точність фінансових звітів. Це також забезпечує дотримання стандартів бухгалтерського обліку, які вимагають відображення амортизаційних витрат у відповідний період часу, коли активи використовуються для отримання доходу.

Так, у пункті 138.3.3. наведено перелік груп основних засобів та мінімальні строки їх корисного використання, що мають застосовуватись до об'єктів основних засобів з метою врахування амортизаційних витрат при визначенні податку на прибуток. Тут пояснюється, як розраховувати амортизацію основних засобів залежно від строків їх корисного використання. Якщо строки корисного використання основних засобів, зазначені в бухгалтерському обліку, менші за мінімально допустимі строки амортизації, то для розрахунку амортизації використовуються саме мінімально допустимі строки. Якщо ж строки корисного використання основних засобів у бухгалтерському обліку дорівнюють або перевищують мінімально допустимі строки амортизації, то амортизація розраховується на основі строків, зазначених у бухгалтерському обліку. Цей підхід забезпечує узгодженість амортизаційних відрахувань з нормативними вимогами та реальним використанням активів, що сприяє точності та достовірності фінансової звітності [3].

У п. 177.4.6. вказується, що амортизації не підлягають земельні ділянки, житлові приміщення та легкові автомобілі. В частині земельних ділянок, дана норма співзвучна з ще одним нормативним документом НП(С)БО 7 “Основні засоби”, де земельні ділянки, запаси корисних копалин та капітальні інвестиції виводяться поза межі “об’єкта амортизації” [4].

Загалом цей стандарт поряд з податковим кодексом є основним нормативним регламентом в якому повністю розкрито методологію здійснення амортизації об’єктів основних засобів та облікового відображення зносу. Документ детально розглядає питання амортизації, акцентуючи увагу на методах, умовах та принципах нарахування амортизаційних відрахувань.

Амортизація визначається як процес систематичного розподілу вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів протягом строку їх корисного використання. Це розподілення здійснюється з метою точного відображення зносу активів у фінансових звітах підприємства. Амортизація не нараховується за періоди, коли основні засоби не використовуються у господарській діяльності через їх консервацію [4].

При визначенні строку корисного використання (експлуатації) об'єктів основних засобів, необхідно враховувати очікуване використання об'єкта підприємством, потужність або продуктивність, фізичний та моральний знос, а також правові чи інші обмеження. Строк корисного використання та ліквідаційна вартість об'єкта можуть переглядатися на кінець звітного року у разі зміни очікуваних економічних вигод від використання активу. Амортизація при цьому нараховується виходячи з нового строку корисного використання та ліквідаційної вартості [4].

Важливою умовою є те, що амортизація нараховується протягом строку корисного використання, встановленого підприємством, але не менше за мінімально допустимий строк, встановлений законодавством. Якщо строки корисного використання в бухгалтерському обліку менші, ніж мінімально допустимі строки амортизації, то для розрахунку використовується мінімально допустимий строк. У разі, якщо строки корисного використання дорівнюють або перевищують мінімально допустимі строки, для розрахунку амортизації використовуються ці встановлені строки [4].

Питання врахування суми нарахованої амортизації при оцінці інвестиційної нерухомості розкриваються в НП(С)БО 32 [5]. Ці положення забезпечують точність і об'єктивність фінансової звітності, сприяють правильному відображенню фінансового стану підприємства та зменшують можливість маніпулювання фінансовими показниками через зміну амортизаційних строків.

На третьому рівні регламентації обліку амортизації є Внутрішні документи КП “Комунгосп”, які пов’язані з організацією діяльності підприємства загалом та бухгалтерського обліку зокрема.

Концептуальна схема нормативної регламентації обліку амортизації основних засобів наведена на рисунку 1.3.

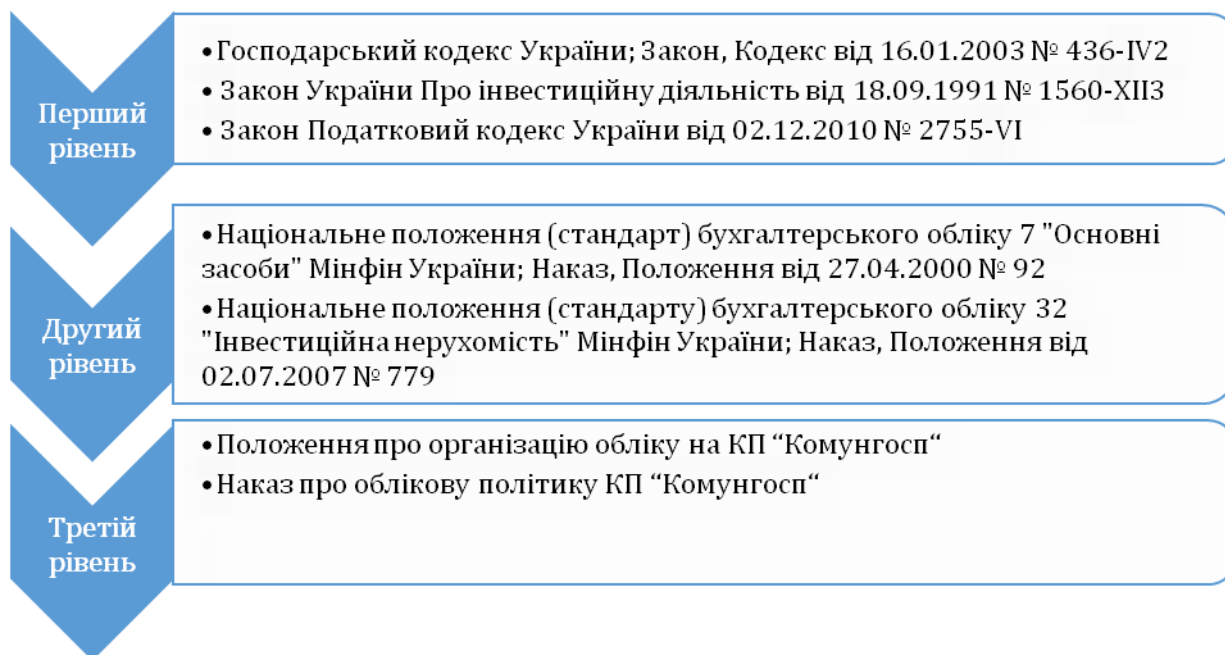

Рис. 1.3. Концептуальна схема нормативної регламентації обліку амортизації основних засобів КП “Комунгосп”

Регулювання обліку амортизації шляхом прийняття різних нормативно-законодавчих актів необхідне для забезпечення єдності, точності та об’єктивності фінансової звітності підприємств [44]. Це дозволяє гарантувати порівнянність фінансових даних, що забезпечує можливість порівняння фінансових результатів різних підприємств, незалежно від їх галузі або форми власності. Такі стандарти запобігають маніпуляціям фінансовими показниками, що може вплинути на інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених осіб. Крім того, чітко регламентовані правила амортизації сприяють прозорості у фінансовій звітності, що підвищує довіру до фінансових даних з боку користувачів звітності [36]. Вони також допомагають правильно визначати

оподатковувану базу, що є важливим для розрахунку податкових зобов'язань підприємств. Узгоджені правила амортизації можуть впливати на рішення інвесторів, надаючи їм впевненість у стабільності та передбачуваності фінансових результатів підприємств. Таким чином, нормативно-законодавче регулювання обліку амортизації є важливим інструментом для підтримки економічної стабільності та розвитку бізнес-середовища.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ОБЛІК ТА АУДИТУ РЕЗУЛЬТАТІВ АМОРТИЗАЦІЇ ТА НАРАХУВАННЯ ЗНОСУ

2.1. Первинна реєстрація основних засобів та процесу нарахування зносу

Основні засоби зараховуються на баланс підприємства за умовами достовірної оцінки їх вартості, (вартістю після знімання амортизації). Шляхи надходження та методи визначення первісної вартості основних засобів наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Залежність оцінки основних засобів від способу поступлення

Організація первинного обліку поступлення основних засобів відбувається на основі Наказу Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818 [6](табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Первинний облік поступлення основних засобів у КП “Комунгосп”

№	Назва носія інформації	Операція в господарському процесі	Відповідальний за заповнення	Відповідальний за господарську операцію	Кількість примірників
1	Акт введення в експлуатацію основних засобів	Зарашування до складу об'єктів основних засобів	Голова комісії	Комісія в повному складі, керівник	1
2	Акт приймання-передачі основних засобів	Безкоштовне отримання або передача основних засобів	Голова комісії	Комісія в повному складі, керівник	2 (по одному примірнику для кожної сторони)
3	Акт внутрішнього переміщення основних засобів	Переміщення між підрозділами та відповідальними особами	Бухгалтер	Головний бухгалтер	2 (по одному примірнику для кожної сторони)
4	Інвентарна картка обліку об'єкта основних засобів	Регістр аналітичного обліку	Бухгалтер відповідальний за ведення обліку основних засобів, головний бухгалтер	Головний бухгалтер	1 (зберігається впродовж усього терміну експлуатації)

В цьому ж наказі визначено типову форму первинного обліку амортизації основних засобів – “Розрахунок амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів)”. Ця форма є первинним документом, затвердженим наказом Міністерства фінансів України у 2016 році для підприємств та установ в державному секторі економіки. Проте, вона у порівнянні з типовою формою розрахунку амортизації наказу міністерства статистики від 95 року виявилась настільки вдалою, що більшість комерційних підприємств відразу перейшли на її використання для оформлення розрахунку (ще й через те, що наказ 352 від 95 р. втратив чинність). Структура нової

типової форми включає кілька розділів, що забезпечують повний облік амортизаційних нарахувань на основні засоби підприємства протягом певного звітного періоду (рис 2.2).

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
13.09.2016 № 818

КП "Комунгосп"
(найменування юридичної особи)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

Розрахунок амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів)
за _____ лютий _____ 20 23 р.
(період)

Субрахунок	Інвентарний номер	Назва об'єкта	Вартість, яка амортизується	Річна сума амортизації	Кількість місяців корисного використання (експлуатації) у періоді	Сума зносу на початок періоду	Сума нарахованої амортизації за період	Сума зносу на кінець періоду (гр. 7 + гр. 8)	Субрахунок витрат	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
105	15632/рс	Марка: Volvo Модель: FE 300	5000000	500000	120	2541667	41667	2583334	90	
Всього						2541667	41667	2583334		

Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:

Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума
Журнал 4	90	13	41667

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____ (підпис) _____ Остап'юк Ірина Ярославівна (посада, ініціали та прізвище)

« 01 » лютого 2023 р.

Головний бухгалтер _____ (підпис) _____ Остап'юк Ірина Ярославівна (ініціали та прізвище)

Рис. 2.2 Зразок первинного документу з обліку нарахування амортизації

Зокрема на рисунку 2.2 можемо виділити структуру документа [12], яка складається з трьох частин:

1. Заголовна частина містить назва юридичної особи, код за ЄДРПОУ, назву документа (Розрахунок амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів)" та Період, за який складається розрахунок (місяць та рік).

2. Основна частина (змістова частина документа) містить:

- синтетичний субрахунок (номер субрахунку обліку об'єкта основних засіб;

- інвентарний номер (унікальний номер об'єкта основних засобів, який присвоюється один раз і більше на цьому підприємстві не використовується для

жодного об'єкта обліку (навіть, якщо об'єкт основних засобів списаний з балансу));

- назва об'єкта;
- вартість що амортизується (різниця між первісною та ліквідаційною вартостями);
- річна сума амортизації (загальна сума амортизації, нарахована за звітний період);
- кількість місяців корисного використання (експлуатації) у звітному періоді, протягом яких об'єкт використовувався;
- абсолютна сума зносу на початок звітного періоду;
- абсолютна сума нарахованої амортизації за звітний період;
- абсолютна сума зносу на кінець періоду (як сума двох попередніх граф, яка є сумою зносу на початок періоду та нарахованої амортизації за період).
- субрахунок витрат, на який відноситься амортизація.
- додаткові відомості або пояснення, які можуть вказати на економіко-технічну характеристику, що допомагаю ідентифікувати об'єкт основних засобів.

3. Оформлююча (заклучна) частина містить відмітку бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку. Зокрема вказується назва облікового регістру в якому робиться запис за дебетом рахунку (субрахунку коду аналітичного обліку) та кредитом рахунку (субрахунку коду аналітичного обліку), і на яку суму. Фактично в документі окремо виділено місце для оперативного погашення опрацьованого документа бухгалтерією (чого раніше не було).

При кінці документа є місце для підписів відповідальних осіб: особи, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку (підпис, посада, ініціали та прізвище), головного бухгалтера (підпис, ініціали та прізвище) та дата підписання документа.

Документ служить для систематичного і точного розрахунку амортизаційних відрахувань за основними засобами підприємства. Він фіксує,

яка сума амортизації була нарахована на конкретні основні засоби протягом звітнього періоду [8], допомагає відслідковувати накопичений знос і залишкову вартість активів. Цей документ є основою для відображення амортизаційних відрахувань у регістрах бухгалтерського обліку, що забезпечує коректне відображення витрат підприємства та дозволяє проводити аналіз ефективності використання основних засобів. Він також є важливим елементом внутрішнього контролю, оскільки дозволяє перевіряти правильність і своєчасність нарахування амортизації та забезпечує дотримання нормативних вимог. Розрахунок амортизації на основі цього документа дозволяє підприємству підтримувати точність бухгалтерської звітності, що є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, оцінки фінансового стану та планування майбутніх інвестицій [9]. Це також допомагає підприємству виявляти і коригувати будь-які помилки або невідповідності в обліку основних засобів, забезпечуючи таким чином відповідність внутрішнім політикам і зовнішнім регуляторним вимогам.

Тут слід зазначити, що у зразку наведеному вище застосовується прямолінійний метод нарахування амортизації, який, в своїй основі, оперується строком корисного використання об'єкта. Але, можуть бути застосовані й інші методи (залежно від прийнятої облікової політики на підприємстві) нарахування амортизації. Тому наступним у нашому дослідженні є характеристика практичного застосування різних методів нарахування амортизації та використання рахунків бухгалтерського обліку для реєстрації сум накопиченого зносу.

2.2. Синтетичний і аналітичний облік основних засобів та амортизації на підприємстві КП “Комунгосп”

Перше, що слід з'ясувати, це різницю у підходах до визначення змістового наповнення термінів “амортизація” та “знос”. Ця необхідність виникає тому, що у багатьох публікаціях навчально-методичного, та і з рештою, наукового

характеру відчувається брак повноти розуміння цих понять. Досить часто їх плутають.

Визначення та розмежування понять "амортизація" і "знос" є важливими для правильного ведення бухгалтерського обліку, аудиту та фінансового аналізу. Хоча ці терміни часто використовуються разом, вони мають різні змістові наповнення і функції. Амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [4]. Вона є процесом поступового перенесення вартості цих активів на собівартість продукції (робіт, послуг) у вигляді амортизаційних відрахувань. Основними цілями амортизації є визначення витрат на використання основних засобів протягом їхнього строку корисного використання, розподіл вартості активів на періоди, протягом яких вони приносять економічні вигоди, та формування амортизаційного фонду, що використовується для заміни зношених активів новими.

Знос – це втрата вартості основних засобів та інших необоротних активів у процесі їх експлуатації або під впливом інших факторів, таких як моральний знос (технологічне старіння) або фізичний знос (зношування, руйнування). Знос характеризує ступінь втрати корисності активу та відображається у бухгалтерському обліку як накопичена амортизація. Фізичний знос зумовлений використанням активу у виробничому процесі, що призводить до його поступового зношування і втрати фізичних властивостей, а моральний знос викликаний технологічним старінням активу, коли він втрачає свою ефективність у порівнянні з новими технологіями, що з'являються на ринку. У бухгалтерському обліку знос відображається через накопичену амортизацію, яка є сумою всіх амортизаційних відрахувань, нарахованих на актив протягом його строку корисного використання.

Відмінності між амортизацією та зносом включають природу понять, облік та відображення, часовий аспект та фінансові наслідки. Амортизація – це процес розподілу вартості активу, а знос – це фактична втрата вартості активу.

Амортизація відображається у звіті про фінансові результати як витрати [10], тоді як знос відображається у балансі як накопичена амортизація, що зменшує балансову вартість активу. Амортизація здійснюється регулярно протягом строку корисного використання активу, тоді як знос може бути як поступовим (фізичний знос), так і раптовим (моральний знос через появу нових технологій). Амортизація впливає на фінансові результати підприємства шляхом зменшення оподаткованого прибутку через включення амортизаційних відрахувань до витрат, тоді як знос безпосередньо впливає на вартість активів, відображену у балансі та на фінансовий стан підприємства.

Чітке розуміння різниці між амортизацією та зносом є критично важливим для правильного ведення бухгалтерського обліку та фінансового аналізу. Помилки в розмежуванні цих понять можуть призвести до неточностей у фінансовій звітності, неправильного розрахунку витрат і прибутків, а також до помилок у прийнятті управлінських рішень. Відповідність бухгалтерських записів фактичному стану активів забезпечує надійну основу для оцінки фінансового стану підприємства, планування інвестицій і оцінки ефективності використання активів.

Загалом, однозначної відповіді на питання використання терміну “знос” чи “амортизація” в науковій літературі нема. Окремі автори вважають, що термін "знос" точніше відображає фінансовий стан активів на звітну дату, оскільки він показує накопичену суму амортизаційних відрахувань [43]. Це дає змогу користувачам фінансової звітності бачити залишкову вартість активів, що є більш корисною інформацією для оцінки фінансового стану підприємства.

Інші автори [40] обґрунтовують це тим, що використання терміну "знос" може бути зумовлено вимогами стандартів бухгалтерського обліку, таких як НП(С)БО або Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS). Ці стандарти можуть чітко визначати використання термінології для забезпечення однаковості і порівнянності фінансової звітності.

Для багатьох користувачів фінансової звітності, зокрема інвесторів, кредиторів та аналітиків, термін "знос" є більш зрозумілим і прозорим. Він

чітко вказує на зменшення вартості активів у результаті їх експлуатації та старіння, що полегшує інтерпретацію фінансових даних.

Ще за одну причину [51], вказується історична традиція: використання терміну "знос" у балансі. У бухгалтерській практиці термін "знос" використовується протягом тривалого часу, і його застосування стало усталеною практикою, що сприяє послідовності і стабільності в облікових методах.

Проте, на наш погляд це питання має своє просте пояснення:

– по перше, нема якогось рахунку де б ми накопичували суми амортизації (окрім номінального 09 позабалансового рахунку). В бухгалтерському обліку ми їх відображаємо у витратах, а витрати списуємо. Тобто рахунок обліку витрат закривається щомісячно.

– по друге- жоден метод нарахування амортизації не враховує умови фізичної експлуатації об'єкта. Тобто, два однакових автомобіля, придбаних в один час з однаковим методом амортизації будуть мати однакову суму зносу, проте один експлуатувався в хороших умовах і є в хорошому фізичному стані, а інший розбитий в "металобрухт". Сума зносу однакова а фізичний знос різний.

Це питання піднімає проблеми точності відображення вартості активів у фінансовій звітності. Адже, стандартні методи амортизації не враховують реальний фізичний стан об'єкта, що може призвести до ситуацій, коли бухгалтерська вартість активів не відповідає їхньому реальному стану і не забезпечується принцип об'єктивності фінансової звітності.

В окремих літературних джерелах [69] є декілька можливих підходів для вирішення цієї проблеми, які можна поділити на шість напрямів (рис. 2.3).

Регулярна переоцінка [15] основних засобів, що здійснюється незалежними експертами, може допомогти відобразити реальний фізичний стан активів. Це дозволить коригувати балансову вартість об'єктів, враховуючи їхній фактичний стан, а не лише накопичену амортизацію. Поряд з амортизацією, можна ввести додатковий показник, який би відображав фізичний стан об'єкта.

Це може бути певний коефіцієнт зносу, що визначається на основі інспекцій, технічних оглядів та оцінок стану активів.

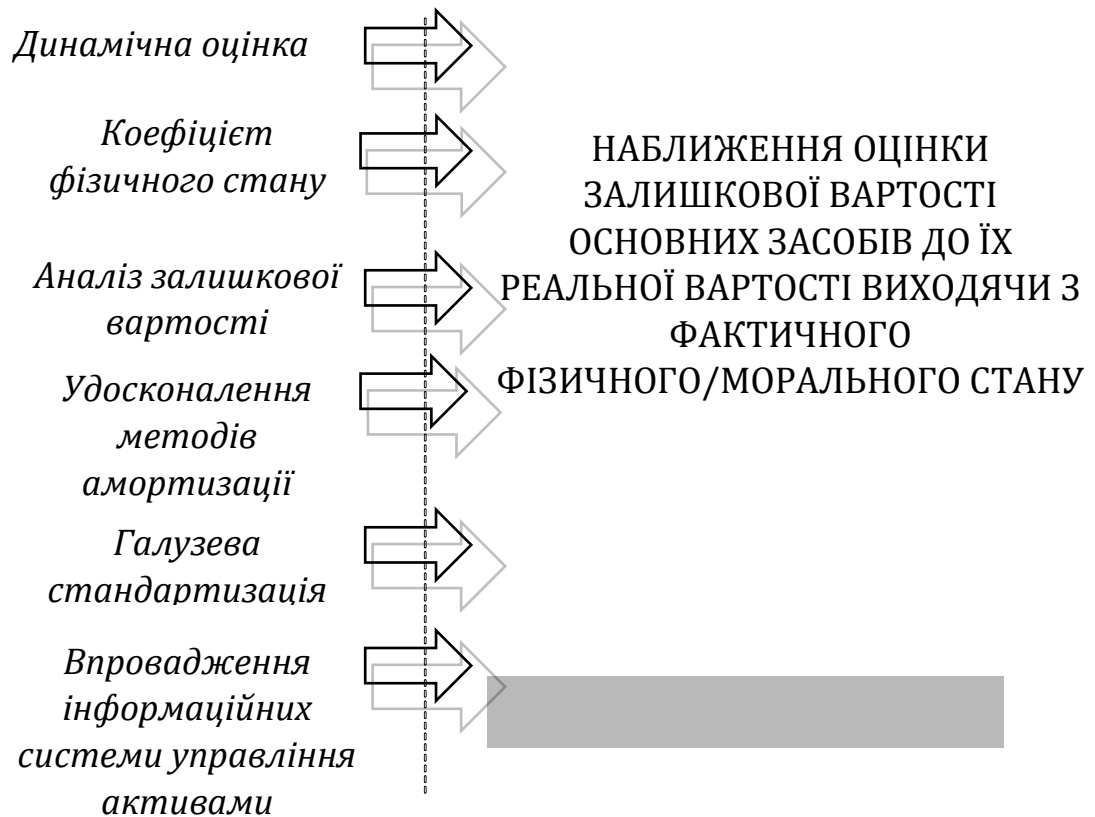

Рис. 2.3 Підходи до підвищення точності оцінки зносу фізичного та морального в бухгалтерському обліку

Замість використання лише амортизаційних відрахувань, можна використовувати аналіз залишкової вартості активів, яка враховує як амортизацію, так і поточний фізичний стан об'єкта. Це допоможе точніше відобразити реальну вартість активів у фінансовій звітності [47].

Розробка нових методів амортизації, які враховують не лише час використання, але й інтенсивність експлуатації та умови використання об'єкта. Це може бути реалізовано через введення змінних коефіцієнтів амортизації, що коригуються на основі фактичних даних про експлуатацію.

Введення галузевих стандартів, що враховують специфічні умови експлуатації для різних типів основних засобів. Наприклад, для транспортних засобів можна використовувати методи амортизації, що враховують пробіг, умови доріг та інші фактори.

Використання сучасних інформаційних систем для управління активами (EAM, Enterprise Asset Management), які можуть інтегрувати дані про амортизацію, технічний стан та умови експлуатації. Це дозволить точніше відображати стан активів у бухгалтерському обліку.

Кожен з цих підходів має свої переваги та виклики, але їх поєднання може допомогти створити більш точну та реалістичну картину стану основних засобів у фінансовій звітності. Використання цих методів також сприятиме прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень, що в свою чергу може підвищити ефективність використання ресурсів підприємства.

Тепер можемо перейти до самих методів нарахування амортизації. Відповідно до НП(С)БО 7 їх є п'ять економічних та два методи, що застосовуються до малоцінних довгострокових необоротних активів [4]. В додатку А/3 зображено наочну інформацію про різні методи нарахування амортизації, правила розрахунку сум амортизації для кожного методу, а також їхнє визнання в податковому обліку. Зокрема [4, 7]:

1. Прямолінійний метод передбачає визначення річної суми амортизації об'єкта основних засобів як відношення різниці між початковою і ліквідаційною вартостями об'єкта основних засобів до строк його використання (у роках).

2. Метод зменшення залишкової вартості передбачає визначення річної суми амортизації, як добуток залишкової вартості на початок відповідного року та річної норми амортизації. У свою чергу, річна норма амортизації визначається як різниця одиниці і кореня степеня числа років корисної експлуатації з відношення ліквідаційної та первісної вартостей об'єкта основних засобів.

3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості передбачає визначення річної суми амортизації, як добуток залишкової вартості на початок відповідного року та подвійної прямолінійної річної норми амортизації.

4. Кумулятивний метод передбачає визначення річної суми амортизації, як добуток вартості, що амортизується та кумулятивного коефіцієнта (відношення кількості років, які залишаються до кінця строку використання до суми числа років корисного використання).

5. Виробничий метод обчислює відразу місячну суму амортизації. Для цього потрібно визначити виробничу ставку амортизації та застосувати її до фактичного місячного обсягу випуску продукції з використанням конкретного об'єкта основних засобів. Виробнича ставка розраховується як відношення вартості, що амортизується до планового обсягу випуску продукції за увесь період використання об'єкта основних засобів.

Місячна амортизація це $1/12$ річної для всіх, окрім виробничого методів.

Ці методи дозволяють підприємствам вибирати найбільш підходящий спосіб амортизації активів, враховуючи їхні фінансові та податкові потреби.

Розібравшись у способі визначення амортизації, перейдемо безпосередньо до синтетичного рахунку та порядку здійснення облікових записів, які фіксують суми нарахованої амортизації у поточному році. Для цього Інструкцією 291 визначено рахунок 13 "Знос необоротних активів" [8]. Його ризначення полягає в узагальненні інформації про усю нараховану амортизацію та знос (накопичену амортизацію) активів, що підлягають амортизації. Цей рахунок бухгалтерського обліку дозволяє відображати процес зносу основних засобів та інших необоротних активів, забезпечуючи належне ведення фінансової звітності підприємства. Він включає кілька субрахунків, проте в межах нашого предмету дослідження розглянемо лише синтетичний субрахунок 131 "Знос основних засобів", який відображає амортизацію основних засобів, які використовуються в процесі господарської діяльності підприємства.

Рахунок 13 та його субрахунки є контрактивним рахунком, а це означає, що нарахування амортизації та зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів відображається за кредитом рахунку. Це означає збільшення суми амортизації, яка накопичується протягом періоду з початку експлуатації активів. Нарахована амортизація зменшує балансову вартість активів, відображаючи їх знос у процесі використання. Натомість за дебетом рахунку 13 відображається зменшення суми зносу (накопиченої амортизації). Це може статися, наприклад, у разі списання або продажу активів, коли необхідно зняти з обліку накопичену амортизацію цих активів. Дебетування рахунку 13 також може відбуватися при проведенні переоцінки активів, що приводить до коригування суми накопиченої амортизації. Рахунок 13 "Знос необоротних активів" є важливим інструментом бухгалтерського обліку, який забезпечує точне відображення процесу амортизації основних засобів. Внесені зміни до рахунку дозволяють підприємствам коректно і своєчасно відображати знос активів, що є критично важливим для складання достовірної фінансової звітності.

В наказі про облікову політику та/або в документах про введення в експлуатацію підприємство зазначає вибраний метод амортизації, строки корисного використання та ліквідаційну вартість [24]. Амортизація нараховується щомісячно, починаючи з місяця, наступного за місяцем введення в експлуатацію. Також підприємствам потрібно встановити ліквідаційну вартість (переважно вона рівна нулю (це допускається як НП(С)БО, так і МСФЗ) та визначити строки корисного використання за мінімально допустимими значеннями згідно з пп. 138.3.3 Податкового кодексу України (це важливо лише для великих платників податку на прибуток, інші обирають будь-які строки, що перевищують один рік [3]).

Амортизацію відображають у витратах шляхом збільшення накопиченого зносу основних засобів на рахунках 9 класу.

Втім, якщо амортизація становить частину собівартості іншого активу або його балансової вартості, вона не збільшує витрати, а підвищує цю собівартість

або балансову вартість (п. 30 НП(С)БО 7) [4, 7]. Наприклад, амортизація будівлі може бути віднесена до різних категорій витрат в залежності від призначення будівлі:

- адміністративні витрати (рахунок 92) – для адміністративної будівлі;
- збутові витрати (рахунок 93) – для магазину;
- виробнича собівартість (рахунок 23) – для цеху;
- загальновиробничі витрати (рахунок 91) – для будівлі, де розташовано кілька виробництв;
- інші операційні витрати (субрахунок 949) – для будівлі соціально-культурного призначення, наприклад, сауни для працівників на балансі виробничого підприємства. Приклад типової кореспонденції рахунків наведено в додатку А/4.

Таким чином, облік амортизації здійснюється щомісячно з урахуванням вибраного методу амортизації, строків корисного використання та ліквідаційної вартості. Амортизація може впливати на різні категорії витрат в залежності від призначення активу, що забезпечує точне відображення фінансового стану підприємства. Зважаючи на важливість точного обліку амортизації для складання достовірної фінансової звітності, необхідним є також належний аудит нарахованої амортизації. Аудит амортизації дозволяє перевірити правильність нарахування, відображення у фінансовій звітності та відповідність обраних методів і строків амортизації встановленим стандартам.

2.3. Організація та методика внутрішнього аудиту основних засобів в контексті контролю їх наявності, використання та амортизації

Аудит амортизації основних засобів стає все більш важливим для підприємств. Значна роль у цьому процесі відводиться удосконаленню організаційних і методологічних підходів до проведення аудиту амортизації основних засобів. Адже правильне нарахування амортизації безпосередньо впливає на відображення зносу та залишкової вартості основних засобів, що, у

свою чергу, відображається на витратах підприємства і визначенні його фінансових результатів, а також на точності розрахунку оподаткованого прибутку в податковому обліку.

Перед проведенням аудиту амортизації основних засобів важливо чітко визначити мету перевірки. І тут є три підходи. Бутинець Ф.Ф. [30] вважає, що мета полягає у встановленні достовірності первинних даних, повноти і своєчасності їх відображення, правильності ведення обліку відповідно до облікової політики, достовірності звітності і відповідності методики обліку чинному законодавству. Кулаковська Л.П. та Піча Ю.В. [49] визначають основну мету, як збір і оцінка свідчень про економічні дії з основними засобами для встановлення їх відповідності нормам обліку та надання результатів перевірки користувачам. Це включає підтвердження достовірності відображення в обліку та звітності початкової вартості, нарахованої амортизації та операцій з основними засобами. Утенкова К.О. [66] зазначила, що мета аудиту полягає у висловленні незалежної професійної думки щодо правильності відображення інформації про основні засоби у звітності підприємства.

Наведемо вичерпний перелік завдань, що сприяє досягненню усіх трьох підходів до визначення мети аудиту амортизації основних засобів:

1. Перевірка відповідності нарахування та відображення зносу основних засобів обраній обліковій політиці, що включає перевірку дотримання методів амортизації, строків корисного використання та інших облікових процедур, відповідних обраній обліковій політиці підприємства.

2. Перевірка фактичної наявності і технічного стану основних засобів, оцінка їх придатності для функціонування підприємства шляхом огляду основних засобів на місці в процесі інвентаризації, перевірку їх технічного стану та придатності для використання у виробничому процесі.

3. Встановлення правильності визначення строку корисної експлуатації основних засобів та перевірка обґрунтованості встановлених строків засобів відповідно до нормативних вимог та облікових стандартів.

4. Підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку первісної та ліквідаційної вартості основних засобів, а також результатів їх індексації та переоцінки: перевірка правильності обліку вартості основних засобів, а також обліку змін у їх вартості через індексацію або переоцінку.

5. Перевірка відповідності обраних методів нарахування амортизації вимогам НП(С)БО 7 та Податкового кодексу України на предмет дотримання визначених методів амортизації протягом звітного періоду .

6. Перевірка правильності початку та закінчення нарахування амортизації основних засобів, що включає перевірку правильності визначення моментів початку та завершення нарахування амортизації для кожного активу.

7. Перевірка правильності нарахування зносу основних засобів, точності розрахунків амортизації, що впливають на суми зносу основних засобів.

8. Перевірка достовірності відображення залишків зносу основних засобів у звітності підприємства, що передбачає включає перевірку правильності відображення зносу основних засобів у фінансовій звітності підприємства.

9. Перевірка коректності обліку операцій з основними засобами та перевірка записів про придбання, списання, реалізацію або інші зміни у статусі основних засобів, щоб забезпечити їх правильне відображення у бухгалтерському обліку.

10. Оцінка відповідності процедур переоцінки основних засобів вимогам бухгалтерського обліку та законодавства через оцінку застосовуваних методів переоцінки основних засобів, щоб переконатися, що вони виконуються згідно з нормативними вимогами та принципами бухгалтерського обліку.

Об'єкти аудиту амортизації основних засобів, згідно з поглядами вітчизняних фахівців, представлені нижче [11, 12]. До об'єктів аудиту відносяться окремі або взаємопов'язані аспекти функціонування системи, які піддаються кількісній та якісній оцінці, зокрема:

- елементи облікової політики;
- записи в документах і звітності;
- групи основних засобів та їх вартість;

- достовірність обліку;
- оцінка ефективності використання основних засобів;
- відповідність облікових процедур законодавству.

Сюди включають ресурси, господарські процеси, економічні результати діяльності, організаційні форми управління, методи управління та функції управління. Формування об'єктів аудиту базується на визначених цілях аудиту, що дозволяє детально дослідити операції з основними засобами підприємства.

При проведенні аудиту основних засобів використовуються кілька ключових методів, включаючи опитування, фактичну перевірку, порівняльний аналіз, перерахунок, документальну перевірку та вибіркове дослідження. Ці методи допомагають забезпечити всебічну перевірку та оцінку основних засобів підприємства.

Суть актуальних підходів до аудиту основних засобів полягає в тому, що аудит не обмежується лише бухгалтерськими записами і фінансовою звітністю. Він також включає інформацію з оперативного обліку, оперативної звітності про використання основних засобів, а також результати аналізу і пояснення від персоналу. Це дозволяє отримати більш повну картину ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Крім того, аудит операцій з основними засобами охоплює не тільки самі операції з наявністю, рухом і використанням основних засобів, але і відносини, що виникають всередині підприємства та з зовнішніми контрагентами. Такий підхід дозволяє більш глибоко розуміти всі аспекти, що впливають на управління основними засобами на підприємстві.

Інформація, необхідна для аудиту операцій з амортизації основних засобів, надходить з різних джерел. Це включає нормативні документи, що регламентують облік основних засобів, накази про облікову політику підприємства з додатками, а також розпорядчі документи щодо руху основних засобів. До джерел також належать установчі документи, первинні документи з обліку амортизації, облікові реєстри, акти та довідки попередніх ревізій,

аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю та інша документація, що узагальнює результати контролю, а також звітність [23].

Аудит амортизації основних засобів є частиною загального аудиту обліку основних засобів, тому перед проведенням аудиту амортизації необхідно перевірити всі аспекти обліку основних засобів, які можуть впливати на нарахування амортизації. Методика проведення аудиту амортизації основних засобів повинна відповідати певним етапам аудиторської перевірки, що забезпечує всебічний і детальний аналіз обліку амортизації основних засобів.

Таким чином, внутрішній аудит [52] амортизації основних засобів є процесом внутрішнього контролю, спрямованим на оцінку та перевірку правильності нарахування амортизації основних засобів в організації. Цей процес включає перевірку дотримання вимог нормативно-правових актів та внутрішніх положень щодо обліку і нарахування амортизації, а також оцінку ефективності застосовуваних методик нарахування зносу. Основні завдання внутрішнього аудиту амортизації полягають у забезпеченні достовірності та точності фінансової звітності щодо вартості основних засобів, а також в уникненні можливих помилок або недоречностей у нарахуванні амортизації, що можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

План аудиту амортизації основних засобів є документом організаційно-методологічного спрямування, що включає основні етапи аудиторського процесу у послідовній послідовності, з детальним вказівками щодо завдань, переліку аудиторських процедур, строків їх проведення та відповідальних виконавців. План перевірки, який представлений у табл. 2.2, визначає послідовність дій аудитора на кожному етапі та регулює обсяг та інтенсивність аудиту амортизації основних засобів

Таблиця 2.2

План внутрішнього аудиту амортизації основних засобів

№ запису	Етапи аудиту	Підготовчи	Основний	Заключний
	Процедури аудиту			
1.	Завдання	<p>На цьому етапі аудитор вивчає загальні умови діяльності підприємства, його структуру, фінансовий стан та характер операцій. Аудитор перевіряє, наскільки ефективно функціонує система внутрішнього контролю в підприємстві, а також оцінює, наскільки достовірно ведеться бухгалтерський облік. Аудитор аналізує можливість того, що фінансова звітність підприємства може містити суттєві помилки або викривлення, які не були виявлені системою внутрішнього контролю. Аудитор розробляє план для проведення аудиту, спеціально зосереджуючись на амортизації основних засобів, визначаючи методи та процедури, які будуть використовуватися для перевірки правильності нарахування амортизації.</p>	<p>Аудитор перевіряє, чи відповідають використовувані методи нарахування амортизації чинним законодавчим вимогам і внутрішній обліковій політиці підприємства. Аудитор також переконується у правильності розрахунків амортизації, включаючи визначення початку та кінця нарахування амортизації, а також строку корисної експлуатації основних засобів. Перевіряється наявність та правильність заповнення первинних документів, що відображають операції з основними засобами. Аудитор вивчає, наскільки правильно визначена вартість, яка підлягає амортизації. Аудитор перевіряє процес щомісячного нарахування амортизації для впевненості у відповідності даних. Перевіряється правильність і повнота відображення амортизаційних витрат на бухгалтерських рахунках, в Головній книзі та фінансовій звітності.</p>	<p>На основі проведеного аналізу аудитор формулює висновок, який може бути позитивним, з умовою або негативним. Висновок відображає ступінь впевненості аудитора у достовірності фінансових звітів підприємства. Готує звіт, який містить детальний опис методів аудиту, процесу перевірки, виявлених проблем, а також рекомендацій для підприємства. Він має включати інформацію про те, як аудитор проводив свої перевірки, які процедури застосовував, а також будь-які обмеження або застереження, що виникли під час аудиту. Після складання висновку та звіту, аудитор передає ці документи зацікавленим сторонам, таким як керівництво підприємства, власники, інвестори або регуляторні органи, залежно від вимог і контексту аудиту.</p>

Продовження табл. 2.2

2	Аудиторські процедури	<p>Аудитор і власники (уповноважені особи) підприємство можуть обмінюватися службовими поданнями запитами на надання інформації та узгодження процедур. Аудитор вивчає загальні аспекти бізнесу підприємства, включаючи його структуру, основні види діяльності та ринки, на яких воно працює.</p> <p>Аудитор проводить опитування й тестування керівництва підприємства й персоналу, що включає збір інформації через бесіди та інтерв'ю для отримання розуміння процедур і практик, що використовуються в організації.</p> <p>Аудитор переглядає документи та звіти з попередніх аудиторських перевірок для оцінки історичних показників та ідентифікації потенційних проблем.</p> <p>Аудитор аналізує політику підприємства щодо обліку основних засобів, включаючи зміни в обліковій політиці у порівнянні з попередніми періодами, щоб зрозуміти, як ці зміни можуть вплинути на фінансову звітність.</p>	<p>Контроль дотримання чинного законодавства щодо амортизації основних засобів включає перевірку того, чи відповідає методика амортизації, яку застосовує підприємство, вимогам законодавства.</p> <p>Аудит нарахування амортизації основних засобів полягає в перевірці правильності і відповідності процедури нарахування амортизації встановленим стандартам і обліковій політиці підприємства.</p> <p>Перевірка правильності відображення амортизації основних засобів в облікових регістрах та звітності є важливою частиною аудиту, яка гарантує, що інформація про амортизаційні відрахування адекватно і точно відображена в облікових документах і фінансових звітах підприємства.</p>	<p>Обґрунтування зібраної інформації, тобто підтвердження її точності і відповідності обліковим принципам і стандартам. документування отриманих результатів і висновків.</p>
3	Терміни аудиту			
4	Аудитор			

Організація і методика проведення аудиту відображається в програмі аудиту, яка виступає як детальний план дій, що аудитори повинні виконати на кожному етапі перевірки [32]. Ця програма повинна відповідати ряду визначених критеріїв якості аудиторської перевірки. Важливо, щоб аудитори забезпечували наявність необхідної документації і об'єктів для перевірки, гарантували точність і правдивість представленої інформації, перевіряли права та зобов'язання, що відображаються у фінансових звітах, і підтверджували повноту включення всіх операцій. Важливим аспектом є також оцінка методів вимірювання активів і зобов'язань, точність їх вартості та правильність подання і розкриття інформації у фінансових звітах. Такий підхід дозволяє аудиторам здійснювати всебічну і об'єктивну перевірку амортизації основних засобів, що є важливою частиною загальної оцінки фінансового стану підприємства [23].

Після планування проводиться розробка робочих документів. Основна мета розробки робочих документів у процесі аудиту амортизації основних засобів полягає в тому, щоб систематизувати та документувати інформацію, отриману в ході перевірки. Це включає фіксацію даних, які були перевірені, а також тих аспектів, де були виявлені відхилення або порушення. Такий підхід дозволяє аудиторам ефективно узагальнювати результати перевірки, що сприяє точному формуванню висновків. У цих документах детально описуються всі виявлені проблеми та невідповідності, що забезпечує основу для подальших рекомендацій і коригувальних дій з боку підприємства або аудиторської компанії. Це також забезпечує прозорість і відповідальність у процесі аудиту, що важливо для всіх зацікавлених сторін [50].

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Способи амортизації основних засобів та ефективність управління грошовими потоками підприємства

Основні засоби є основою матеріального забезпечення діяльності будь-якого підприємства, у тому числі і КП “Комунгосп” Їх облік та амортизація мають критичне значення для фінансової звітності. Основний результат дослідження цієї проблеми полягає у розробці рекомендацій по забезпеченню прозорості та точності обліку основних засобів для надання достовірної фінансової інформації зацікавленим сторонам [65].

По-перше, важливим є правильне визначення собівартості основних засобів на етапі їх придбання. Недооцінка або переоцінка цих активів може призвести до викривлення фінансових звітів, що може ввести в оману інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

По-друге, методи амортизації повинні бути чітко визначені і дотримуватися протягом всього періоду використання активів. Часті зміни методів амортизації можуть створити враження маніпуляції фінансовими результатами для досягнення короткострокових цілей, що підриває довіру до компанії.

Третім важливим аспектом є забезпечення відповідності бухгалтерського обліку фактичному стану активів. Це включає регулярну інвентаризацію, оцінку стану та збереження активів, до прикладу тих, що за даними обліку вже повністю амортизовані, але все ще використовуються в діяльності компанії. Такі об'єкти повинні належним чином бути відображені у звітності, щоб отримувати інформацію про їх реальну економічну користь.

Крім того, управлінський контроль і внутрішній аудит [50] повинні включати перевірку правильності розрахунків амортизації та відповідність витрат на ремонт і оновлення активів. Невідповідність у цих аспектах може

призвести до невірних рішень щодо інвестування або фінансування. І нарешті, прозорість та достовірність інформації у фінансовій звітності є ключовими для довіри з боку інвесторів та інших зацікавлених сторін. Компанії повинні забезпечувати своєчасне і правильне відображення всіх операцій, пов'язаних з основними засобами, щоб уникнути ризиків і забезпечити стабільний фінансовий розвиток.

Таким чином, ретельний та прозорий облік основних засобів та їх амортизації є важливим фактором забезпечення фінансової стабільності та довіри до компанії з боку всіх зацікавлених сторін.

Основні засоби – це довгострокові активи, які підприємство купує у вигляді готових до використання або наперед збудованих об'єктів для використання в операційній діяльності КП “Комунгосп”. Вони не призначені для продажу в рамках звичайної діяльності підприємства і мають корисний термін служби більше одного року. При придбанні основних засобів важливо визначити їхню корисну тривалість експлуатації, оскільки це впливає на методику їх амортизації та відображення витрат у фінансовій звітності компанії [25]. Витрати на основні засоби слід розподіляти як амортизаційні витрати протягом терміну їх корисного використання, що дозволяє більш точно співвіднести витрати з доходами, які ці активи приносять. Активи можуть бути як матеріальними, такими як будівлі, обладнання, транспортні засоби, так і нематеріальними, як-от патенти, торгові марки, авторські права. В рамках нашого дослідження питання амортизації нематеріальних активів не розглядається, тому відразу перейдемо до основних засобів, облік яких включає оцінку їхньої вартості, корисного терміну служби і методу амортизації, що є важливим для точного відображення фінансового стану компанії.

Отже, коли КП “Комунгосп” набуває прав власності на основні засоби, такі як обладнання, автомобільний транспорт чи будівлі, то враховуються всі витрати, пов'язані з придбанням та підготовкою цих активів до роботи. Це включає не тільки покупну ціну, але й витрати на транспортування, установку

та інші необхідні витрати для того, щоб актив став повністю функціональним. Ця загальна сума витрат і є первісною вартістю активу.

Як тільки актив починає використовуватися в повсякденній діяльності компанії, його вартість поступово зменшується через процес, який ми називаємо амортизацією. Амортизація показує, як актив зношується з часом, враховуючи як фізичний знос, так і моральне старіння. Це дозволяє компанії розподілити витрати на купівлю активу протягом його корисного терміну служби, тобто того часу, протягом якого актив буде приносити користь.

Коли відбувається нарахування амортизації, в бухгалтерських записах компанії з'являється накопичена амортизація, що показує загальну суму зносу активу на певний момент. Це не створює фінансових резервів, а скоріше показує, скільки вартості активу вже використала компанія. Такий підхід допомагає точніше оцінити вартість активу на даний момент часу, адже після амортизації його залишкова вартість відображає реальну економічну цінність, яку він приносить у діяльність компанії.

Підсумовуючи результати дослідження викладені у попередніх параграфах можемо констатувати, що є кілька факторів та методів, які впливають на суми накопиченої амортизації.

До факторів, які впливають на розрахунок амортизаційних відрахувань відносяться три основних фактори:

- (первісна вартість) вартість на момент покупки, плюс усі додаткові витрати, необхідні для приведення активу у стан готовності до використання. Це представляє загальні витрати компанії на придбання активу.

- (строк корисної експлуатації) період, протягом якого актив очікується буде економічно життєздатним для використання в операціях компанії. З часом, зі збільшенням віку, актив може ставати менш ефективним або морально застарілим, що знижує його прибутковість.

- (ліквідаційна вартість) приблизна сума, яку компанія очікує отримати при продажу або виведенні активу з експлуатації на кінець його терміну служби. Вона представляє вартість активу на завершення періоду амортизації.

Що ж до методів розрахунку амортизації передбачених в НП(С)БО 7 [4], то їх слід дещо по-іншому систематизувати:

- методи амортизації за часом:

Прямолінійний метод, який рівномірно розподіляє вартість активу протягом його терміну служби. Кожен бухгалтерський період фіксується однаковою сумою амортизації, що забезпечує послідовний витрати протягом життя активу.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості, який прискорює амортизацію, записуючи вищі витрати на початкові роки життя активу. Це тому, що очікується, що актив втрачає вартість більш швидко в початкові роки.

Кумулятивний метод розраховує амортизацію на основі частки залишкового терміну служби активу.

Метод зменшення залишкової вартості розраховує амортизацію як певний відсоток залишкової вартості активу на початок кожного періоду.

- методи амортизації за використанням:

Виробничий метод на основі годин роботи, який розраховує амортизацію на основі фактичного використання активу, наприклад, кількість годин, протягом яких він використовується. Чим більше використовується актив, тим вищі витрати на амортизацію.

Виробничий метод на основі одиниць виробництва, який розраховує амортизацію на основі фактичного обсягу виробництва або використання активу, наприклад, кількість одиниць, що виробляються або обробляються. Це узгоджує витрати з продуктивною здатністю активу [35].

Кожен з цих методів надає різний спосіб розподілу вартості активу протягом його терміну служби, в залежності від того, як актив очікується використовуватися або як він знецінюється з часом. Вибір методу може вплинути на фінансові звіти та сприйняття прибутковості компанії [4].

Для визначення впливу за факторами та методами необхідно провести імітаційне моделювання розмірів амортизаційних відрахувань з однаковими вхідними параметрами об'єкта амортизації (рис. 3.1). Розрахуємо суму

накопиченої амортизації у кожному році експлуатації об'єкта основних засобів з однаковими вхідними параметрами за первісною та ліквідаційною вартістю.

Прямолінійний метод амортизації		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		38000	38000	38000	38000	38000	
Сума накопиченої амортизації		38000	76000	114000	152000	190000	10000
Залишкова вартість		162000	124000	86000	48000	10000	
Метод прискореного зменшення залишкової вартості							
Метод прискореного зменшення залишкової вартості		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		80000	48000	28800	17280	15920	
Сума накопиченої амортизації		80000	128000	156800	174080	190000	10000
Залишкова вартість		120000	72000	43200	25920	10000	
Метод зменшення залишкової вартості							
Метод зменшення залишкової вартості		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		90144	49514	27197	14939	8206	
Сума накопиченої амортизації		90144	139658	166855	181794	190000	10000
Залишкова вартість		109856	60342	33145	18206	10000	
Кумулятивний метод							
Кумулятивний метод		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		63333	50667	38000	25333	12667	
Сума накопиченої амортизації		63333	114000	152000	177333	190000	10000
Залишкова вартість		136667	86000	48000	22667	10000	

Рис. 3.1. Результат розрахунку імітаційної моделі амортизації основних засобів КП “Комунгосп”

Як видно з рисунка 3.1 найбільшу суму витрат, які впливатимуть на фінансовий результат до оподаткування буде акумулювати метод зменшення залишкової вартості (червона стрілка). Метод прискореного зменшення залишкової вартості передбачає інший спосіб визначення суми в останній рік експлуатації (жовта стрілка). І найменшу суму – плямолінійний метод. Загалом у цьому розрахунку нема виробничого методу. По-перше його важко адаптувати до річних меж розрахунку, а по-друге, цей метод також відноситься до лінійних і буде показувати приблизно однакові числа з плямолінійним методом за умови звичайної діяльності (без простоїв та інших негативних явищ).

Якщо ми змінимо розмір ліквідаційної вартості, то отримаємо наступні дані (рис3.2)

Прямолінійний метод амортизації		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		36000	36000	36000	36000	36000	
Сума накопиченої амортизації		36000	72000	108000	144000	180000	20000
Залишкова вартість		164000	128000	92000	56000	20000	
	-5,26%						
Метод прискореного зменшення залишкової вартості		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		80000	48000	28800	17280	5920	
Сума накопиченої амортизації		80000	128000	156800	174080	180000	20000
Залишкова вартість		120000	72000	43200	25920	20000	
Метод зменшення залишкової вартості		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		73809	46570	29384	18540	11698	
Сума накопиченої амортизації		73809	120379	149762	168302	180000	20000
Залишкова вартість		126191	79621	50238	31698	20000	
	-18,12%						
Кумулятивний метод		1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Ліквідаційна вартість активу
Первісна вартість активу	200000	200000	200000	200000	200000	200000	
Річна сума амортизації		60000	48000	36000	24000	12000	
Сума накопиченої амортизації		60000	108000	144000	168000	180000	20000
Залишкова вартість		140000	92000	56000	32000	20000	
	-5,26%						

Рис. 3.1. Результат розрахунку імітаційної моделі амортизації основних засобів КП “Комунгосп” при зміні одного фактора

При дворазовому збільшенні розміру ліквідаційної вартості об'єкта основних засобів при незмінних інших факторах отримуємо наступні показники:

Найбільше скоротилась сума накопиченої амортизації у перший рік при використанні методу зменшення залишкової вартості на 18,12 %. Зовсім не змінилась сума накопиченої амортизації за перший рік при методі прискореного зменшення залишкової вартості. За цим методом амортизація зміниться лише в останній рік її нарахування. А зміна сум прямолінійної амортизації та кумулятивного методу у відсотковому вираженні однакові

5,26 %., хоча в абсолютній сумі амортизація за кумулятивним коефіцієнтом зменшилась на більшу суму.

Основна ідея полягає в тому, що збільшення ліквідаційної вартості істотно впливає на методи амортизації, що базуються на залишковій вартості, таких як метод зменшення залишкової вартості та прискореного зменшення залишкової вартості, в перших роках використання активу. Для методів, що базуються на лінійному розподілі вартості, таких як прямолінійний метод і кумулятивний метод, зміни в амортизації менш значущі в процентному відношенні, але можуть бути відзначені в абсолютних показниках. Це підкреслює важливість вибору методу амортизації в контексті корпоративного управління активами та планування фінансових витрат.

3.2. Удосконалення системи внутрішнього аудиту, як механізм підвищення ефективності управління основними засобами на КП “Комунгосп”

Одним з головних завдань аудитора є оцінка системи внутрішнього контролю, що слугує основою для планування аудиторської перевірки, а також визначення виду, часу проведення та обсягу аудиторських процедур, які відображаються в аудиторській програмі. Грамотне і достовірне дослідження аудитором системи внутрішнього контролю на КП “Комунгосп” значно впливає на характер і якість перевірки.

Під час оцінки системи внутрішнього контролю аудитор у контексті аудиту амортизації основних засобів ретельно перевіряє кілька ключових аспектів. По-перше, аудитор зосереджується на наявності необхідних документів з обліку основних засобів, перевіряючи, чи всі операції правильно документовані та відображені у відповідних реєстрах. Це включає первинні документи, акти приймання-передачі, акти на списання, а також інвентаризаційні відомості [56].

Далі аудитор оцінює правильність документування процесу амортизації, що передбачає перевірку відповідності методів нарахування амортизації встановленій обліковій політиці підприємства та чинному законодавству. Аудитор перевіряє регулярність документообігу, тобто наскільки своєчасно і систематично документи передаються і обробляються всередині підприємства.

Точність аналітичного та синтетичного обліку основних засобів є ще одним важливим аспектом аудиторської перевірки. Аудитор аналізує записи в аналітичних та синтетичних регістрах, звіряючи їх з даними Головної книги, щоб переконатися у відсутності розбіжностей. Особлива увага приділяється правильності групування основних засобів відповідно до вимог НП(С)БО №7 «Основні засоби», що включає перевірку правильності класифікації активів та визначення строків їх корисної експлуатації [4].

Аудитор також оцінює умови витрат на ремонт та оновлення основних засобів, перевіряючи, чи ці витрати правильно обліковуються і чи відповідають вони встановленим політикам та процедурам. Це включає аналіз витрат на технічне обслуговування, модернізацію, реконструкцію та інші подібні заходи.

Планування аудиту регулюється Міжнародним стандартом аудиту (МСА) 300 «Планування аудиту фінансової звітності», який визначає, що аудитор повинен належним чином планувати аудит для його ефективного виконання. План аудиту встановлює порядок дій аудитора, визначаючи напрями та інтенсивність перевірки. Аудиторська програма, як розширення плану аудиту, містить деталізований перелік аудиторських процедур, які дозволяють перевіряти конкретні об'єкти аудиту та збирати інформацію для аудиторського висновку [13].

Програма включає конкретні завдання, заходи і процедури для кожного об'єкта аудиту і виду робіт. Наприклад, для об'єктів аудиту амортизації основних засобів це можуть бути такі процедури, як перевірка відповідності норм амортизації, аналіз початку та закінчення нарахування амортизації, оцінка обґрунтованості строків корисної експлуатації, а також перевірка правильності та повноти відображення амортизації у фінансовій звітності.

Таким чином, детальне і ретельне планування та виконання аудиторських процедур дозволяє забезпечити високу якість аудиту амортизації основних засобів, що сприяє наданню точних і обґрунтованих висновків щодо фінансового стану підприємства.

Аудитор також має переконатися у відповідності методів нарахування амортизації чинному законодавству та обліковій політиці підприємства. Це включає аналіз обраних методів амортизації (лінійний, прискорений, метод зменшення залишку тощо) і забезпечення їх незмінності протягом звітного періоду. Аудитор повинен перевірити правильність застосування норм амортизації, дотримання строків початку та закінчення нарахування амортизації, а також встановлення строків корисної експлуатації основних засобів [13].

Крім цього, аудитору необхідно впевнитись у наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку основних засобів. Це включає акти прийому-передачі, інвентаризаційні описи, акти на списання та інші документи, що підтверджують наявність та рух основних засобів.

Перевірка правильності визначення вартості, що амортизується, є ще одним важливим аспектом аудиту. Аудитор повинен перевірити правильність розрахунків і нарахування амортизації щомісяця, а також забезпечити правильне і повне відображення амортизації основних засобів у бухгалтерських рахунках.

Також аудитор повинен перевірити відповідність даних реєстрів аналітичного та синтетичного обліку даним Головної книги та звітності. Це забезпечує точність і достовірність фінансової інформації, що надається користувачам фінансової звітності.

Отже, комплексний підхід до аудиту амортизації основних засобів, включаючи детальне планування, перевірку документів, оцінку методів амортизації, аналіз витрат та перевірку правильності обліку, дозволяє аудитору надати об'єктивну і незалежну оцінку фінансового стану підприємства.

Чинники, які впливають на особливості внутрішнього аудиту основних засобів КП “Комунгосп”, включають різноманітні характеристики об'єкта аудиту. Одним із ключових аспектів є визначення різних джерел отримання основних засобів, що безпосередньо впливає на методи визначення їх початкової вартості. Це включає різні способи нарахування амортизації, а також аналіз стану, збереженості, переміщення і списання основних засобів, їх індексацію та інші важливі аспекти. В контексті КП “Комунгосп” ці чинники є критично важливими для забезпечення точності обліку та відповідності законодавчим вимогам.

Перевірка точності оцінки основних засобів є одним з найважливіших завдань аудиту. Особлива увага приділяється об'єктам, створеним самим підприємством, таким як будівництво і модернізація. Це вимагає перевірки численних документів для визначення прямих та непрямих витрат підприємства, правильності капіталізації витрат та деталей включення незавершених об'єктів до складу основних засобів. Для КП “Комунгосп” це особливо актуально, оскільки такі об'єкти часто мають значну вартість і впливають на загальний баланс підприємства.

При оцінці вартості основних засобів КП “Комунгосп” має враховувати, що об'єкт вважається активом лише тоді, коли існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод і його вартість може бути надійно визначена. Аудитор повинен переконатися, що основні засоби, які вже повністю амортизовані за даними бухгалтерського обліку, але можуть принести користь у майбутньому, оцінені правильно та відображені в складі необоротних активів підприємства. Це дозволяє зберегти правильний баланс між амортизованими та діючими активами, що є важливим для фінансової стабільності КП “Комунгосп”.

Питання, пов'язані зі станом та збереженням основних засобів, мають особливе значення в бухгалтерському обліку КП “Комунгосп”. Оскільки основні засоби утворюють виробничу базу підприємства і визначають його виробничу мету, їх збереження та ефективне використання є важливим етапом

контролю [38]. Основні засоби є матеріальною основою діяльності КП “Комунгосп” і формують його виробничий потенціал. Тому перевірка їх збереження, ефективного використання та відповідності обліковій політиці є критично важливою для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Таким чином, внутрішній аудит основних засобів на КП “Комунгосп” включає комплекс заходів, спрямованих на перевірку точності обліку, оцінки вартості, стану та збереження активів. Впровадження системи обліку за центрами відповідальності може додатково підвищити ефективність управління цими процесами, забезпечуючи оперативне прийняття рішень на відповідних рівнях управління, що сприятиме оптимізації ресурсів та підвищенню загальної продуктивності підприємства. Сучасним підходом до вдосконалення системи обліку та внутрішнього контролю є впровадження Центрів відповідальності. Це окремі сегменти діяльності, де встановлюється персональна відповідальність керівника за контроль показників діяльності, які він повинен контролювати. Центр відповідальності можна визначити як структурний підрозділ або групу структурних підрозділів, що мають у своєму розпорядженні необхідні ресурси, здійснюють свої функції та наділені відповідними правами та обов’язками [60]. Керівники таких центрів несуть відповідальність за результати своєї діяльності.

Облік і аналіз за центрами відповідальності – це система обліку, яка вимірює та оцінює відповідність досягнутих результатів запланованим для кожного підрозділу (центру відповідальності). Кожен такий підрозділ є самостійним об’єктом бюджетного (планового) процесу і відповідає за виконання закріплених за ним бюджетних показників під час розробки зведеного бюджету на майбутній бюджетний період.

Ведення обліку за центрами відповідальності дозволяє забезпечити підвищення продуктивності роботи керівників, організацію самоконтролю центрів, впровадження гнучкої системи стимулювання працівників КП “Комунгосп”, а також удосконалення управління як самим КП “Комунгосп”, так і його окремими центрами.

Ця система обліку відзначається персоналізацією облікових документів та визначенням меж відповідальності за конкретні статті витрат та доходів, що контролюються.

У контексті нашої теми, впровадження обліку за центрами відповідальності може значно підвищити ефективність управління амортизацією основних засобів. Зокрема, можна створити Центри відповідальності, які б відповідали за управління конкретними категоріями основних засобів, наприклад, транспортними засобами, виробничим обладнанням тощо. Керівники цих центрів були б відповідальні за своєчасне нарахування амортизації, правильність документування витрат на ремонт та оновлення основних засобів, а також за забезпечення відповідності методів амортизації чинному законодавству та обліковій політиці.

Головний принцип обліку за центрами відповідальності полягає в оперативному прийнятті рішень на тому рівні управління, який максимально наближений до проблеми та краще за всіх розуміє її суть і шляхи вирішення. Це дозволяє ефективніше реагувати на зміни, швидше вирішувати проблеми та досягати запланованих результатів [65].

На жаль, в КП “Комуногосп” ще не використовують систему обліку за центрами відповідальності. Впровадження такої системи могло б значно підвищити ефективність управління як основними засобами, так і всією діяльністю підприємства в цілому. Для цього необхідно розробити та впровадити відповідні методики та інструкції, навчити персонал та забезпечити належний моніторинг і контроль за дотриманням нових процедур.

Впровадження обліку за центрами відповідальності допоможе уникнути можливості нарахування штрафних санкцій за порушення податкового законодавства у зв'язку з обліком основних засобів, забезпечить правильну оцінку основних засобів та сприятиме ефективному використанню обраних методів амортизації. Це, в свою чергу, створить надійне підґрунтя для стратегічного планування та прийняття управлінських рішень, що забезпечить довгостроковий успіх та стабільний розвиток КП “Комуногосп”.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження теоретичних основ обліку амортизації, методики обліку та аудиту результатів амортизації та зносу, а також сучасних підходів до удосконалення обліку і аудиту амортизації основних засобів на підприємстві, ми можемо зробити ряд прикладних висновків.

1. Амортизація є ключовим елементом фінансового управління підприємством, забезпечуючи раціональне використання ресурсів та фінансову стабільність. Встановлення відповідних норм амортизації може стимулювати попит на нове обладнання, підвищуючи ефективність виробництва або знижуючи витрати. З іншого боку, низькі норми амортизації можуть уповільнити оновлення основних засобів, що вплине на інвестиції в нове виробництво. Амортизаційна політика, будучи частиною економічної стратегії, сприяє оптимізації фінансових потоків і інвестицій у основний капітал. Цей процес не лише допомагає розподілити витрати на основні засоби протягом їх корисного терміну, але й забезпечує стабільність фінансових показників підприємства. Таким чином, амортизація відіграє важливу роль у стимулюванні інвестицій та розвитку економіки.

2. Для визначення, яка концепція відновлення застосовується в бухгалтерському обліку основних засобів та інших оборотних активів, необхідно провести критичний аналіз нормативного забезпечення обліку результатів нарахування амортизації та облікової реєстрації зносу. Це включає перевірку наявності та відповідності нормативних актів, стандартів бухгалтерського обліку та їх застосування на практиці. Аналіз має охопити, чи використовуються методи, які відображають поточну вартість відновлення активів, а не їх історичну вартість, і чи враховуються зміни ринкових умов та вартості капіталу. Оцінка повинна включати також ефективність резервних фондів, створених для фінансування майбутніх витрат на заміну активів, і наскільки це допомагає забезпечити безперервність виробничого процесу. Застосування концепції відновлення може значно зменшити ризики, пов'язані з

технологічним старінням та зниженням ефективності виробництва, і підтримувати фінансову стабільність підприємства в умовах змін економічної ситуації, таких як інфляція.

3. Регулювання обліку амортизації через прийняття нормативно-законодавчих актів є необхідним для забезпечення єдності, точності та об'єктивності фінансової звітності підприємств. Це створює умови для порівнянності фінансових даних, що дозволяє порівнювати фінансові результати різних підприємств незалежно від їх галузі або форми власності. Такі стандарти запобігають маніпуляціям з фінансовими показниками, що може мати значний вплив на інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених осіб. Чітко регламентовані правила амортизації сприяють прозорості у фінансовій звітності, підвищуючи довіру до фінансових даних серед користувачів звітності. Вони також допомагають правильно визначати оподатковувану базу, що є критично важливим для розрахунку податкових зобов'язань підприємств. Узгоджені правила амортизації можуть значно впливати на рішення інвесторів, надаючи їм упевненість у стабільності та передбачуваності фінансових результатів підприємств. Таким чином, нормативно-законодавче регулювання обліку амортизації є важливим інструментом для підтримки економічної стабільності та розвитку бізнес-середовища.

4. Документ, що відображає нарахування амортизаційних відрахувань за основними засобами, є ключовим для систематичного і точного обліку витрат підприємства. Він фіксує суму амортизації, нараховану на конкретні активи протягом звітного періоду, що дозволяє відстежувати накопичений знос і залишкову вартість цих активів. Такий документ є основою для відображення амортизаційних відрахувань у регістрах бухгалтерського обліку, що забезпечує правильне відображення витрат підприємства та дозволяє аналізувати ефективність використання основних засобів.

Крім того, цей документ відіграє важливу роль у внутрішньому контролі, оскільки дозволяє перевіряти правильність і своєчасність нарахування амортизації, а також забезпечує дотримання нормативних вимог. Розрахунок

амортизації на основі цього документа допомагає підтримувати точність бухгалтерської звітності, що є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, оцінки фінансового стану та планування майбутніх інвестицій.

Також, документ дозволяє підприємству виявляти і виправляти будь-які помилки або невідповідності в обліку основних засобів, що сприяє дотриманню внутрішніх політик і зовнішніх регуляторних вимог. Варто зазначити, що в наведеному прикладі використовується прямолінійний метод нарахування амортизації, який базується на строку корисного використання об'єкта. Однак, підприємства можуть застосовувати і інші методи нарахування амортизації, в залежності від прийнятої облікової політики, що буде розглянуто у наступних етапах дослідження, разом із використанням відповідних рахунків бухгалтерського обліку для реєстрації сум накопиченого зносу.

5. Облік амортизації відіграє ключову роль у фінансовому управлінні підприємством, оскільки він гарантує точне відображення вартості основних засобів протягом усього їхнього корисного терміну служби. Вибір методики амортизації, терміни використання та оцінка ліквідаційної вартості значною мірою впливають на те, як амортизаційні витрати відображаються у фінансовій звітності, що дозволяє адекватно відображати фінансовий стан підприємства.

З огляду на важливість точного обліку амортизації для складання достовірної фінансової звітності, проведення аудиту нарахованої амортизації є необхідним. Такий аудит дозволяє переконатися в правильності нарахувань, правильному відображенні в фінансовій звітності та відповідності обраних методів і термінів амортизації встановленим стандартам. Це забезпечує фінансову прозорість і довіру з боку інвесторів, кредиторів та регулюючих органів, що має вирішальне значення для стабільного функціонування підприємства.

6. Розробка робочих документів є ключовим етапом у процесі аудиту амортизації основних засобів. Основна мета цього етапу полягає в систематизації та документації отриманої інформації, що дозволяє ефективно

фіксувати дані перевірки та виявлені відхилення. Такий підхід сприяє точності в узагальненні результатів аудиту, що є важливим для формування обґрунтованих висновків. Документація дозволяє чітко визначити всі виявлені проблеми та невідповідності, що створює основу для подальших рекомендацій і необхідних коригувальних заходів. Зрештою, це забезпечує прозорість і відповідальність в аудиторському процесі, що має значний вплив на довіру з боку всіх зацікавлених сторін.

7. Висновки з аналізу впливу дворазового збільшення ліквідаційної вартості основних засобів на різні методи амортизації показують наступне: збільшення ліквідаційної вартості значно впливає на методи, що ґрунтуються на залишковій вартості, зокрема на метод зменшення залишкової вартості і метод прискореного зменшення залишкової вартості, значно знижуючи амортизаційні відрахування у перші роки експлуатації активу. У той же час, методи амортизації, які використовують прямолінійний розподіл вартості, такі як прямолінійний метод і кумулятивний метод, демонструють менші зміни в процентному відношенні, хоча абсолютні показники амортизації можуть змінюватися значно в залежності від обраного методу. Ці результати підкреслюють важливість ретельного вибору методу амортизації в рамках корпоративного управління активами та фінансового планування, оскільки від цього залежить ефективність фінансових витрат і облік активів підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Закон України Про інвестиційну діяльність від 18.09.1991 № 1560-XII
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Закон Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" Мінфін України; Наказ, Положення від 27.04.2000 № 92 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
5. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 "Інвестиційна нерухомість" Мінфін України; Наказ, Положення від 02.07.2007 № 779 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text>
6. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання Мінфін України; Наказ, Порядок, Акт [...] від 13.09.2016 № 818 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>
7. Онищенко Віктор. Амортизація основних засобів 2024: порядок нарахування, бухоблік. Головбух. [електронне видання] URL:
<https://buhplatforma.com.ua/article/7267-amortizatsya-osnovnih-zasobv-na-pdprimstv-u-2021-rots>»
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999 № 291 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
9. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів Мінфін України; Наказ, Рекомендації від 30.09.2003 № 561 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#n10>
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" затверджене наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> дата звернення 08.04.2024 р.)

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Спрощена фінансова звітність” затверджене наказом Міністерства фінансів України № 39 25.02.2000 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#n14> (дата звернення 08.04.2024 р.)

12. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку. Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 356 29.12.2000 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 09.04.2024 р.)

13. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.93 р. № 3125 зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.?nre3125>

14. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996–XIV зі змінами та доповненнями

15. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.03 р. №561

16. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України 27.06.2013 р. № 635. – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/MetodRek/metod_uchet_polit.aspx.

17. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoiu---rik?category=dohidna-politika&subcategory=buhgalterskij-oblik>.

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

19. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про

застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений
Онищенко В. Резерв сумнівних боргів 2022 (2022) Головбух URL :
<https://www.golovbukh.ua/article/7246-rezerv-sumnvnih-borgv> (дата звернення:
12.03.2024)

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99. № 290 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

21. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98#Text>

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>

23. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017р. № 2258-VIII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

24. Про облікову політику: Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005р. №31-34000-10-5/27793. URL:<http://minfin.gov.ua>

25. Методичні рекомендації для складання фінансової звітності, Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433

26. Атамас П. Й. Фінансовий облік : навчальний посібник. Київ : Центр

27. Атамас П. Й. Фінансовий облік : практикум. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 444 с.

28. Белатов М. А. Теория бухгалтерского учета : учеб.пособ. / М. А.Белатов. [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Издательство «Экзамен», 2005. – С. 256.

29. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік : підручник / Р.Ф.Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 480 с.

30. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів [Ф.Ф.

Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2009. – 912 с.

31. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2015. 315 с.

32. Виноградова О. М., Жидєєва Л. І. Аудит: навчальний посібник. Київ : Видавництво «Центр учбової літератури», 2014. 652 с.

33. Візіренко С.В. Удосконалення аудиту основних засобів / С.В. Візіренко // Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика : колективна монографія у 2 т. за ред. П.Й. Атамас. Дніпропетровськ: ФОП Дробязко С.І. 2014. Т.2. С. 311-318. URL: <https://eir.zp.edu.ua/items/e65cf09c-8a5c-43d6-badf-723098c68843>

34. Гарасим П. М., Воляник Г. М., Гарасим М. П. Організація обліку : навчальний посібник. Львів : Ліга-Прес, 2018. 300 с.

35. Гарасим П. М., Воляник Г. М., Шутка. С. Є. Фінансовий облік-2 : підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. Львів : Ліга-Прес, 2019. 349 с.

36. Гнатюк Т.М., Шкроміда, В.В. (2014). Актуальні аспекти нормативної регламентації аналізу господарської діяльності підприємств. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності: монографія, Івано-Франківськ, 83-96.

37. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В.Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с.

38. Даценко Г.В., Кудирко О.М. Особливості проведення аудиту основних засобів на виробничих підприємствах // Економіка та суспільство. Випуск 46/2022

39. Дробязко С.І. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу:навч. посіб. [Дробязко С.І., Козир Т.М., Холод С.Б.] / За заг. ред. П. Й. Атамаса – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.

40. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.

41. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Посібник / В. В. Шкроміда, М. М. Василюк, Т. М. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016 – 219 с.
42. Жук Н. Облік основних засобів в ринкових умовах : навчальний посібник / Н.Л. Жук – [2-е вид., доп. і перероб.]. – К. : Всеукраїнський інститут права і оцінки, 2011. – 286 с.
43. Задорожний З.В. Облік в галузях економіки : навч. посіб.[Задорожний З.В., Ковальчук Є.К., Панасюк В.М.] – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 245 с.
44. Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. (2016) Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності: Навчальний посібник. Тернопіль : ТАЙП, (2016). – 283 с.
45. Ільїна С., Верхоглядова Н., Шило В. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 536 с.
46. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. – 496 с.
47. Китайчук Т.Г. Аналіз складових балансу підприємства /Т.Г. Китайчук // Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове видання. – 2015. – Випуск 3. – С. 859-865.
48. Коваль Л.В. Облікова політика в управлінні підприємством / Л.В.Коваль // Ефективна економіка. – 2019. – №5. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7048>
49. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч. посіб./ Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К. : Каравела, 2004. – 568 с.
50. Лозовицький С. П. Внутрішній аудит: теоретичні основи, організація та методика : навч. посіб. Львів : Видавництво «Растр-7», 2015. 339 с.
51. Любар О.О. Облікове забезпечення відтворення основних засобів тсільськогосподарських підприємств / О.О. Любар // Економіка. Фінанси.

Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2019. – № 8. – С.130-140.

52. Немченко В. В., Редько О. Ю. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) : навч. посіб. Київ : Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. 535 с.

53. Огійчук М. Ф., Новіков І. Т., Рагуліна І. І. Аудит: організація і методика : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Видавництво «Алерта», 2012. 664 с.

54. Організація обліку: навч. посібник / Ю. Т. Труш, Г. О. Король, Н. П. Потрус. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 69 с.

55. Орлова В.О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу / В.О. Орлова // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 3 (13). – С. 78-81.

56. Пик О. А. Аудит оцінки вартості основних засобів / О. А. Петрик, І. О. Мариніч // Економіка. Фінанси. Право. - 2015. - № 4. - С. 24-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2015_4_8

57. Підгорний, А. З. (2001). Теорія статистики: навчальний посібник. Одеса: ОДЕУ. – 145 с.

58. Плахтій Т.Ф. Модель розвитку організації обліку на основі концепції ощадливого виробництва: структурний аналіз / Т.Ф. Плахтій // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ». – 2017. – № 4. – С.108-114.

59. Плахтій Т.Ф. Необхідність оцінки якості фінансової звітності /Н.Л. Правдюк, Т.Ф. Плахтій // Облік і фінанси. – 2017. – № 3 (77). – С. 52-58.

60. О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік/ О.А. Подолянчук // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2018. – № 5. – С. 88-101.

61. Попович О.В. Особливості організації аудиту основних засобів на підприємстві. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» 21 жовтня 2021 р. Національний авіаційний університет. С. 256-258

62. Проблемні аспекти нарахування амортизації необоротних активів /

Л. В. Гуцаленко, І. І. Божок // Інноваційна економіка. - 2014. - № 1. - С. 176-181.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_1_30

63. Скирпан О. П., Палюх М. С. Фінансовий облік : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 407 с.

64. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навчальний посібник. Київ : Знання, 2016. 663 с.

65. Томчук В.В. Сучасні аспекти аудиту основних засобів. Економка і організація управління, № 4 (32), 2018, С. 100-110

66. Утенкова К.О. Аудит: Навчальний посібник/ К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.

67. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.

68. Фінансовий облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. – 616 с.

69. Фінансовий облік : підручник; 3-тє вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.

70. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник / укладачі : С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с

71. Фінансовий облік: навчальний посібник : [для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти] / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 650 с.

72. Фінансовий облік-1: конспект лекцій / укладач І. М. Бурденко. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 85 с.

73. Шара С. Ю., Бідюк О. О. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 424 с.

ДОДАТКИ

Додаток А/1

до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність" (пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Комунальне підприємство "КОМУНГОСП"	за ЄДРПОУ	2024 01 01 19400328
Територія	за КАТОТТГ	UA2612000000036058
Організаційно- правова форма господарювання	за КОПФГ	150
Вид економічної діяльності	за КВЕД	68.20
Середня кількість працівників, осіб		
Одиниця виміру:		
Адреса, телефон		

1. Баланс на 31.12.2023 р.

Форма № 1- м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	2146	2107
первісна вартість	1011	6028	6037
знос	1012	(3882)	(3930)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	2146	2107
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	381	516
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	8	18
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	98	123
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	487	657
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	2633	2764

Додаток А/2

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3382	3382
Додатковий капітал	1410	1534	1543
Резервний капітал	1415		
Резервний капітал	1420	-2321	-2264
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1425	()	()
Неоплачений капітал	1495	2595	2661
Усього за розділом I	1595		
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620	38	103
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	38	103
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	2633	2764

2. Звіт про фінансові результати
за 2023 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2- м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1572	991
Інші операційні доходи	2120	5388	5322
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	6960	6313
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1440)	(964)
Інші операційні витрати	2180	(5388)	(5322)
Інші витрати	2270	(75)	(34)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(6903)	(6320)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	57	-7
Податок на прибуток	2300	(10.3)	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	46.7	-7

Керівник

(підпис)

Ницей Ярослав Михайлович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Остап'юк Грина Ярославівна

(ініціали, прізвище)

1 Кодифікатора адміністративно- територіальних одиниць та територій територіальних громад.

МЕТОДИ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ (ОЗ)		
Метод амортизації	Правила нарахування суми амортизації (А) для ОЗ	Визнання у податковому обліку*
прямолінійний	Річна А = (ПВ – ЛВ**) / строк використання (у роках) Місячна А = Річна А / 12	так
зменшення залишкової вартості	Річна А = ЗВ на початок року × річна норма А $n \sqrt[n]{\frac{ЛВ}{ПВ}}$ Річна норма А = $1 - \sqrt[n]{\frac{ЛВ}{ПВ}}$, де n – строк використання (у роках) Місячна А = Річна А / 12	так
прискореного зменшення залишкової вартості	Річна А = ЗВ на початок року × річна норма А Річна норма А = $2 \times 1 / (\text{строк використання (у роках)})$ Місячна А = Річна А / 12	так
кумулятивний	Річна А = (ПВ – ЛВ**) × кумулятивний коефіцієнт Кумулятивний коефіцієнт = кількість років, які залишаються до кінця строку використання / сума числа років корисного використання*** Місячна А = річна / 12	так
виробничий	Місячна А = місячний фактичний обсяг продукції (роботи, послуг) × виробнича ставка А $\frac{ПВ - ЛВ}{\text{Продукт}}$ Виробнича ставка амортизації = $\frac{ПВ - ЛВ}{\text{Продукт}}$, де Продукт – очікуваний (плановий) обсяг продукції (робіт, послуг), що має бути отриманий з використанням даного ОЗ Річна А = річний фактичний обсяг продукції (роботи, послуг) × виробнича ставка А, або сума Місячних А	так
* має значення тільки для платників податку на прибуток – великоходників; ** більшість підприємств ліквідаційну вартість приймають рівною нулю; *** наприклад, якщо строк використання 6 років, то число сума числа років = 1+2+3+4+5+6 = 21		

БУХГАЛТЕРСЬКІ ПРОВЕДЕННЯ З ОБЛІКУ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА				
№	Господарська операція	Дт	Кт	Сума
1	нарахована амортизація адміністративної будівлі	92	131	1000
2	нарахована амортизація будівлі магазину	93	131	1000
3	нарахована амортизація верстату	23	131	1000
4	нарахована амортизація виробничої будівлі з цехами для виробництва різної продукції	91	131	1000
5	нарахована амортизація приміщення спортклубу, що використовується для працівників підприємства	949	131	1000
6	нарахована амортизація МНМА адміністративного призначення (принтер), вартістю 12000 грн, метод амортизації 100%	92	132	12000
7	нарахована амортизація МНМА адміністративного призначення (принтер), вартістю 12000 грн, метод амортизації 50/50	92	132	6000
8	списання повністю амортизованого верстату при його вибутті зі складу ОЗ – за рахунок суми накопиченого зносу	131	104	250000
9	списання повністю амортизованого МНМА (принтера) при його вибутті зі складу ОЗ, метод амортизації 100%	132	112	12000
10	списання повністю амортизованого МНМА (принтера) при його вибутті зі складу ОЗ, метод амортизації 100%	92	132	6000
		132	112	12000
12	дооцінка ОЗ у сумі накопиченого зносу	411	131	200000
13	виправлення помилки у сумі нарахованої амортизації автомобіля адміністративного призначення, спосіб червоного сторно	[92]	[131]	100